

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 26 korona.
Egy hónap 2 k. 60 l.

HIRDETÉS:

4-határon belül sor egyenként 20 fillér,
különben külföldön 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József tőrcsereg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1915.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, június 6.

Medykánál sem állhatott meg az orosz.

Budapest, június 5. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér:

Przemysltől keletre az oroszok Medykánál nem voltak képesek helyt állni. A szövetségesek harcolva Moszkva felé tovább nyomultak. San alsó folyása mentén ellenség több előretörését visszavertük. Szövetséges csapatok nyugatról megközelítették Kaiuszt és Zuravont.

Pruth mentén harcok tovább tartanak. Ellenség itt több helyen hevesen támadott, de a folyóra visszavetettük.

Olasz hadszíntér:

Tiroli és karinthiai határterületen tegnap sem történt jelentős esemény. Egy ellenséges zászlóalj, amely a stíti hágó vidékén mutatkozott, elűztük. Judikariákban, az Etsch völgyében, a Folgaria-lavaronei fensíkon és négy olasz zászlóaljnak Tolmeintől északra levő állásaink ellen intézett véresen visszavert támadása alkalmával három tiszt és ötven tönkelt legénység maradt kezünkön. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Sikerrel nyomulnak elő a németek Galiciában.

Berlin, június 5. Nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Souchez melletti cukorgyár romjaiért tovább harcolunk. Ezidőszelint a gyár ismét franciák birtokában van. Neuwillenél ellenség támadásait visszavertük. Nancy mellett dammartemanti repülőállomásra bombákat dobtunk.

Keleti hadszíntér:

A tegnap Ravdsjanynál, Savdyniki-nél ellenünk intézett orosz támadások visszaverésével kapcsolatban csapataink előretörték, megverték ellenséget, a mely a savdyniki-i hidtöt kiűrtette és egyezerkilencszázhetven oroszot elfogtak. Tovább északra Papejany vidékén reánk nézve sikeres lovasharcok voltak.

Délkeleti hadszíntér:

Jaroslautól keletre heizet változatlan. Przemysltől keletre Marvitz tábornok csapatai osztrák-magyar csapatokkal egyetemben Masciska felé előnyomuloban vannak. Linsingen tábornok hadserege ellenséget Kaiuszra és Zurawnora (Dnyeszter) vetette vissza. Legtöbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Felszabadult tartalékok.

Arad, június 5.

A német államminisztérium elnöke büszkén és diadalmasan hangzó kijelentést tett: „Milliókra menő liszt-főlöslige van Németországnak, elegendő burgonyája. Németország tetemes tartalékokkal lép át a következő aratási évbe.” Olyan ez a néhány mondat, mint a győzelmi jelentés. Méltóan csatlakozik a szövetséges vezérkarok híradásaihoz, amelyek egy-egy csattanó mondattal csaták sorsát eldöntött eseményeket tudatnak. És valóban győzelmi jelentés ez, hiszen tudjuk, érezzük valamennyien, ez utóbbit mi itthonmaradottak még jobban, mint a harcban levők, hogy a rettenetes arányú mérkőzés nemcsak az emberek millióit vetette egymás ellen, nemcsak azt próbálja ki, hogy jobb-e a mi harminc és felesünk, a német Krupp-ágyu, mint az orosz tüzer szerszáma, hanem csatásorba hívja a gazdasági erőket. A háború első heteitől kezdve hangzik az Angliából felröpített jelszó: „Ki kell éhezíteni Németországot!” és vele együtt természetesen ki kell éhezíteni a monarchiát is, Magyarországot is. Erre ad most büszke feleletet az a német jelentés, amely elhirdeti: Németország kiéheztetése teljesen lehetetlen.

És ami áll a németekre, az szól rólunk is. Van elegendő lisztünk, gabonánk, hiszen egyes vidékeken már újból tiszta buzaszisztet kaphat a loszlós, fehér kenyértől elszokott lakosság. Amerre a szem ellát: a földeken bőséges tengerrel ing a földelő gabona kalászhányó szára, a biacokra hatalmas hegyekben dől be

a vetemények minden fajtája. A föld, az áldott anyaföld már megkezdte dusan ontani kincseit és ma aggodalom, pillanatnyi kétség nélkül gondolhatunk vissza a múlt sötétjébe süllyedő fenyegetésre: ki fognak éhezteni.

Nem éhezettettek ki. Összehúztuk magunkat. Feketébb és keserűbb kenyeret ettünk, hogy elég legyen belőle, ameddig csak kell, megszorítva szabtuk a huseledelt, hogy időnek előtte el ne fogyjon. Ugy éltünk országnak széles határai között, mint akiket ostromlott várba zártak. Nagyon is összehúztuk magunkat és ma, amikor fölmentő hadseregként az édes anyaföld jön segítségünkre bőven termő ölével, fölujjongva mondhatjuk: felesleges, tartalékkészleteink vannak. Tartalékjaink vannak: a kenyér megfiheredhet, a szűkre szabott adag meggyarapodhat és mindenekfelett a szükségben, a hiány tudatában magasra engedett árak alább szállhatnak.

A hatóságokra, amelyek a háború alatt az élelemmel ellátás, a mindenkinek arányosan elegendő élelmiszert juttatás nagy feladatát viselték és nagy munkáját végezték, újabb tennivaló vár: gondoskodás arról, hogy most, amikor már tudjuk, hogy van mindenünk, van elegendő készletünk, szorítsa alacsonyabbra azokat az elviselhetetlenné vált árakat, amelyeket szűkösebb készletek tudatában szabtak meg.

Németország ezen a téren is előljárt a jó példával. Olvashattuk, hogy

épen arra a megállapításra való tekintettel, hogy elegendő gabona és lisztkészletek találhatók, a maximális árakat mérsékeltek, a kenyér és zsemlye minőségét jobbra tették. És amint más élelmicikkekben megfelelő bőség mutatkozik, bizonyosan nem marad el ezeknél sem az ármérséklő intézkedés.

A mi hatósági intézkedéseink az élelmezés terén meglehetősen árdragító jellegűek voltak. Ez történt a gabona és liszttermékek árának maximalizálásánál, ennek szembeszökő helyi példáját kaptuk meg Aradon a hatósági husbeszerzés ügyénél, amelynek első eredménye az volt, hogy a húsarakat máról-holnapra jelentékeny percenttel felszoktatta, olyan magasra, amilyenre a mészárosok sohase merték volna emelni. Elviseltük a drágaságot nagyobb panasz nélkül, mert a helyzettel változhatatlanul velejárónak tartottuk. De ma, amikor felszabaduló tartalék-készletek biztatnak azaz, hogy többünk van, mint magunk hittük, ma, amikor a német földön már megkezdődött a hatóságnak ilyen irányú tevékenysége, joggal támad föl az a kívánság, hogy mindazok a hatóságok, amelyeknek hatalma, módja van a közéleti kérdésekbe beszólni, intézkedni, most — miután az élelmiszerdrágaság megszüntetésére tennének valamit. A felszabaduló tartalékok ekkor válnának igazán hasznossá. És Aradon különösen szükség lenne arra, hogy a város vezetői az olcsóbb megélhetésért is tegyenek valamit.

Miniszeri köszönet. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Károlyi Gyula gróf másodai nagybirtokosnak, aki a másodai állami kisdóvoda és elemi népiskola elhelyezésére 1 katasztrális hold 1000 négyszögöl kiterjedésű telket adományozott, köszönetét nyilvánította.

Gyulai honvédek ünnepe Przemysl napján.

— Aradi katonák diadalmamora. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Gyula, június 5.

Ha valaha szomorúak voltak az aradi katonák, úgy akkor tegnap este voltak azok. Tudni kell, hogy aradi katonát az ember sajnos csak Gyulán talál, átkozzák a sorsot, a mely arra kényszeríti őket, hogy cudarul rossz közlekedéssel bíró, semmit sem nyújtó, a városnévvel visszaélő sáros faluban költsenek el milliókat a háború tíz hosszú hónapja alatt, milliókat, amelyekért csak bosszúságot, gyomorbaft és sarat kapnak. Nagyön szomorúak voltak tegnap este az aradi öreg népfelkelők, akik fájdalommal a szívükben gondoltak arra, hogy az a páratlan ünneplés, amelyet a magyar honvédek rendeztek Przemysl visszafoglalásának örömeire nem Aradon, hanem Gyulán játszódtat le egyáltalában meg nem felelő külső keretek között.

A gyulai közönség szívvel-lélekkel és impozáns tömegben vette ki részét a fenséges szépségű demonstrációból, de a szűk és sáros utcák, a nagy néptömegek érvényesítésére egyáltalában nem alkalmas utronalak helyett elképzeltük az aradi főutat, a Szabadság-teret, a Kossuth szobrot és újra és újra megkérdeztük egymástól, miért vert meg a sors bennünket aradiakat azzal, hogy a magyar honvédség egyik legkiválóbb, legelítéltebb csapattestében szolgálva, eszen és tízezeren egy falu sártengerét kelljen taposnunk, amikor a gyönyörű századok sorait követve az ünnepély színhelyére vonulunk, ahelyett, hogy Arad aszfaltos útjain ujjongó tömeg soraiban fűrozshattuk volna meg lelkünket a nap fenséges pompájában.

Magyar katonák ünnepeltek tegnap este Gyulán. Magyar honvédek, akiknek bajtársai, testvérei, rokonai ott véreztek Przemysl romjai közt. Obrinóskák István ezredes és Dobos Ernő százados tervezték és rendezték az ünnepet, amelynél szebbet, lélekelőbbet elképzelni nem lehet. Forró, meleg nyári est, amelyet

elsőben gazdag nap előzött meg. Az áldás hullott az égből, a gyulaiak, akik a háborúnak eddig csak az áldásait látták, akiknek a termést növeli nagyra az eső, boldogok voltak, hogy a júniusi időjárás kegyes hozzájuk. De gazdagodásuk mellett is érezniük kellett, hogy a magyar honvédség több mint egy olyan embercsoport, aki hallatlan drága árakat kénytelen tisztni mindenért, amit venni kénytelen. A polgárság látta a saját szemével, a vérnek forróságával érezte, hogy Przemysl visszafoglalását ünnepelő honvédek egy olyan nemzeti érték, amely ennek az országnak fennállását biztosítja. Ahogy a gyulai honvédek — kilenc tízed részben aradiak és aradmegyeiek — tegnap es e ujjongtak, ünnepeltek, az megnyilatkozása volt a kárpáti seregek erőinek, a Hadfy hadosztály, a Szurmay sereg acél izmainak, rettenthetlen bátorságának, önfeláldozó készségének.

Lampionok, transzparensek, felirások minden katonai ünnepen voltak szerie a nagy országban. De tisztán magyar, német és török ember, magyar dal, magyar szívből kitoró lelkesedés csak a magyar honvédeké. Tisztek és legénység teljes számban, ünnepi ruhában vonultak fel a Kossuth-térről a nagy templom elé. Az isten házában, este kilenc órakor tárvnyitva állott, az isten szolgája Tedeumot énekelt, az orgona e percben a szívek szavával bugott és a templom előtti téren száz egy éves önkéntesből összeállított és betanított dalárda a Himnusz és a szózatot énekelt, oly tökéletesen, oly lelkesen, hogy a magyar imádságok enapon teljesen új értelmet és tartalmat nyertek. A templom elől a város egész közönségétől követve, katonai előzékeny hangjai mellett a Gőndies kert felé vonultak a csapatok, ahol Bagi református lelkész, majd pedig Almási Endre szinigazgató beszélt, hazafiasan, óriási hatással zugott, dübörgött a föld a katonák erős léptei alatt és a magyar honvédek örömmel megtelt szívei összedobbanlák az örülő, a vigadó magyar földnek szívével. Mint a lakodalmas menet, amelyben a boldog ifjú pár egyesülésének, egy új élet keletkezésének szent gondolata kelti az örömet, olyan volt a gyulai honvédek díszfelvonulása. Csupa ragyogó arc,

Vihar előtt.

Írta: J. N.

A hercegnő a rózsákat tépte és kacagva szórta őket a ragyogó vízre. A vizen lenn tancoló napfényben, hófehér habokon egy kicsi, könnyű csónak himbálódzott és négy lamos, bronzszínű gyerekkéz nyúlt belőle a lehulló rózsák után. Sok, sok közülök a vízre hullott és harmatos szírommal lassan, üdén uszott tova, sok szerte-ázt fektűt a csónakon, illatos pompájában haldokolva. A levegőben villant a sokszínű virág és mind csókot vitt le a hercegnőtől a himbálódzó két kis gyerekehez. Ő fenn állt a vizmosza öreg kőteraszhoz támaszkodva fiatal szépségének öntudatlan büszkeségében és a szeméből nevetett ki boldog életének minden varázslatos titka. A délszaki növényekkel benőtt közeli lankás hegyek, a távolból világító kopár alpesi csucok szikrázó hómezőkkel, a mélyen fekvő tó kristályos tükre és mindaz a pompa ami a kertben a virágokból áradt, a régi hercegi villa klasszikus formája csak keret volt, boldogan övezve egy édes asszony sugár alakját, segítve őt boldognak lenni és boldoggá tenni másokat.

— A csónak partot ért és nagy sietséggel mászott ki a legalsó lépcsőre Harry és Joe. Harry öt éves volt és valóságos kis szörnyeteg csinyek kieszelésében, Joe a pajkosságban

híres segítőtársa allg öregebb bátyjának. Mind a kettő szőke mint amerikai anyjuk, selymes, aranyos fürtökkel, de a bőrük bronzos fényessége olasz származásuk kétségtelen bizonyítéka volt. Bizarrr ellentétekből alkotva, mégis szépek voltak és erősek mint az ősember fia. A terrasszra érve valóságos ostromot vívtak az anyjukért, aki futva előlük újra közeljük szaladt és pajkos kacagással együtt hancuroztak estig. A nap már rózsásra festette a hegyek ormát és a három játszótárs hamvas úde arcát mikor a hercegnő leült, ölébe vonva két kis gyermekét.

— Hol van papa? és a hangjából kiérzett a tréfás komolyság, mely most iskolai feleletre vár.

Harry elértette és gyorsan recitált:

— Veronában. Verona szép nagy város, ahol már én is voltam egyszer — Joe te nem voltál — ott alszanak Julia és Romeo és nem ébrednek fel többé soha. Ezt papa mondta nekem, hogy az emberek, ha már eleget éltek elalszanak és alusznak örökké. És Romeo és Juliáról a dada mesélt, aki veronai volt — és azt hiszem ismerte is őket.

Harry szívesen nagyozott élénk fantáziája ösztökélésére és Joe szomorúan látva, hogy ő így lemaradt, nagy szomorúságában elaludt édesen. Harry esti lepkékre bogarászni indult.

A hercegnő fölkel és a villa felé ment a széles, virágzófélyente úton; a márványlépcsőkön fölszaladt, fehér ruhájá átvillant egy félhomályos teremen. A nap éppen lement a Monte Baldo mögé és a tóra árny borult. Riva felől a mindennapi hívós esti bise jött a Garda halk hullámain sodorva maga előtt.

A herceg megérkezett. Az inasok gyorsan hordták be felöltőt a poros automobilról és félve nyitottak neki utat. A herceg villogó szeme és az indulattól színesre festett olajbarna arca lement volt előtűk. Rajongásig szerették, de tudták, ha egyszer indulatba jön, lamos kezének egy ütése nyomorékká teheti őket. A herceg a terembe lépett, ahol a felesége fehér alakja jött elé. Az arca felderült és magához szorítva ezt az asszonyt, aki a világon mindent feledtetett vele, elindultak lefelé a lépcsőn két kis gyermekük felé. Ahogy egymás mellett, — fiatalságuk egészséges erejében összesimulva — haladtak le az öreg csipkés szélű lépcsőkön beragyogva egy visszamaradt napsugártól diadalmaskodni látszóttak minden akadályon, mely még eléjük jöhet. A férfi hirtelen megállt.

— Ellen — a hir igaz... én nem tudom megmagyarázni, de Veronában mindenki tudja és a szemembe nevettek, mikor kételkedtem. Még ma — éjjel 12-kor háboruba lépünk Ausztria-Magyarországgal. Én nem tudom — tört

boldog magyar szívek melegsége égő szemek. A szuronyos puskák végére tűzött örömtűzek elvilágították Przemysl alá, ahol magyar honvédek drága vére ömlött ki, hogy a haza boldogsága termékenyüljön meg benne.

Ujabb jegyzések a második hadikölcsönre.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, június 5.

Két nap múlva, június 7-én lejár a hadikölcsön jegyzésére meghosszabbított határidő. Két nap múlva már megközelítőleg tudni fogjuk, mennyit jegyzett a nemzet a második hadikölcsönből. Annyit azonban már ma is tudunk, hogy ennek a második hadikölcsönnek is éppen olyan sikere lesz, mint az elsőnek volt, hogy a lelkesedés és az áldozatkészség, nem lehad le a győzedelmes hadseregünket, mely nap-nap után új babérokat arat, a nemzet áldozatkészsége támogatja dicsőséges munkájában. A Przemysl visszaserzése nyomán támadt nagy lelkesedés buzdítólag hatott a jegyzésekre is. Az aradi pénzügyhatóságnál sokan felemelték a jegyzéseket és sokan azok közül, akik eddig nem jegyeztek, Przemysl visszafoglalásának hírére jegyeztek kisebb-nagyobb összegeket. A jegyzési határidő közeledtével az eddiginél is fokozottabb mértékben indulnak meg a jegyzések. Aradon ma az alább felsorolt összegeket jegyezték:

Az Aradi Első Takarékpénztárnál Bécsy Dezső a már jegyzetten kívül újabb 10,000 korona, Nagy Jozsef 10,000 korona, Nagy Hermína 10,000 korona, öz. Thoma Gyuláné 10,000 korona, Winternitz Jenő 5000 korona, Patzer József 3500 korona, öz. Nagy Béláné 3000 korona, Marcsély Kornél 1200 korona, Mandl Jakab dr. 1000 korona, Német Margit 1000 korona, Bugyi József 1000 korona, Molnár Róza 800 korona, Herold József 400 korona. Összesen 56,900 korona.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál 50,000, az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál 61,700 korona jegyzés történt.

A Polgári Takarékpénztárnál Hönig Fri-

gyes újabb 1100, Meer Armin 2000, a kisebb összegekkel együtt összesen 4000 koronát jegyeztek.

Az Ipar- és Népbanknál Urbán Endre 1500, Herbststein C. 1500, Kell Mihály 1000, kisebb tételekben 2000, összesen 6000 korona jegyzés történt.

A Victoria Takarékpénztárnál 30,000 korona jegyzés történt a mai nap folyamán.

Az Aradi Központi Takarékpénztárnál a mai napon eszközölt jegyzések összege 53,500 korona. Ebből Szántay Lajos építész 17,000, kisjolsvai Szabó Zoltán 10,000, Koncsok Lajos és neje 2500, Jakócs Béla 2000 és Vaja Antal 2000 koronát jegyeztek.

Az Aradi Általános Takarékpénztárnál ma a következő jegyzések történtek: N. N. 10,000, Eichner László (Világos) 2000, Rosenzweig József és neje 1000, kisebb tételekben 600 korona.

Románia szerződése a központi hatalmakkal.

(Amit Károly király megalapozott.)

zsidó tudósítónak.

Bukarest, június 5.

A Szófiában megjelenő Kambana Romániai magatartásával foglalkozva, a következőket írja:

Amit ismeretes a háború kitörésének első hónapjaiban Romániában heves agitáció indult meg a központi hatalmak ellen. Az ugynevezett Nationale Actiuneshoz olyan egyének is csatlakoztak, akik azelőtt Románia egyetlen hídvét a központi hatalmak melletti állásfoglalásban vélték feltétlenül. Nem volt hihető, hogy a kormány és Románia politikusai a háborús uszítók által beleengedik terelgetni magukat a konfliktációba, mert jól tudják, hogy a központi hatalmakkal kötött és oly gyakran megújított szerződés Románia existenciáját és érdekeit teljesen biztosítja.

Az első szerződést még Károly király életében, a nagy román államférfiu J. Bratianu, a jelenlegi miniszterelnök atyja kötötte meg. Ez még 1883-ban történt, amikor Bratianu

Bismarckkal és Kálnoky gróffal egyesített meg. Azóta Románia valamennyi államférfiai elismerték, majd megújították ezt a szerződést. A legutolsó szerződéskötés 1913-ban, a bukaresti békekötés után történt, a azt Titu Maiorescu akkori miniszterelnök írta alá. Hű marad-e Románia ezen szerződéshez? A mi politikai körünkben az a meggyőződés uralkodik, hogy Románia ezt a szerződést nem fogja megszegni. A háboruspártiak azt mondják, hogy ennek a szerződésnek tisztán defensív jellege van és csak akkor lett volna érvényes, ha Oroszország megtámadta volna a központi hatalmokat. Miután azonban ez az eset nem állt be, Romániát sem köti a szerződés.

De a szerződés — úgy mond a Kambana — nem is így szól. Biztosan tudjuk, hogy a szóbanforgó szerződés első pontja szerint, a szerződést kötő felek egy idegen hatalommal való háború esetén legalább is jóindulattal semlegesességgel tartózkodnak egymásnak. Éppen ezért az a határozott meggyőződésünk, hogy Románia királya és kormánya a központi hatalmakkal kötött szerződést nem fogják megszegni. Romániát nem érdeklik belekérgetni a háborúba és a központi hatalmakkal szemben jóindulattal semlegeségüket továbbra is meg fogják őrizni.

A félhivatalos szófiái Utro a hármas entente azon mesterkedésével foglalkozik, amelyekkel Romániát és Bulgáriát a központi hatalmak ellen izgatják, és reméli, hogy ezek a machinációk ezuttal is eredménytelenek maradnak. Oroszországnak most szüksége van erre a két országra, amelyekkel eddig mindig mostohán bánt, hogy megsemmisített tekintélyét ismét helyreállítsa. Oroszországnak Romániára azért volna szüksége, hogy a Galiciában szenvedett vereségét kiköszörölje, Bulgáriára pedig azért, hogy vele Konstantinápolyt a maga részére meghódítsa. A félhivatalos bolgár lap reméli, hogy a két állam ebbe a játékba nem fog belemenni.

Az oroszok az utóbbi időben határozott ajánlatokat tettek Bulgáriának, Radoslavov miniszterelnök azonban nem bocsátkozott semmiféle tárgyalásokba és kijelentette, hogy Bulgária semleges akar maradni.

ki szenvedélyesen — vak voltam-e vagy ostoba, de nem hittem ezt. Itt elhagyatva élünk és én először hittem, hogy háborúba lépünk a szövetségeseink mellett, aztán úgy képzeltem, kényserből vagyunk semlegesek. Mikor sütni kezdtek, hogy ellenük törünk, megbotránkoztam... és nevettem rajta... Te is... Mál nem hittem. És ma? ... A nép üvölt és háborút akar! Ellen, én úgy jártam köztük mint egy más világból való, aki nem érti őket... És igaz, igaz, de egy se szegényli ezt!

Az asszony lassan felemelte lehajtott fejét; az arca halvány és szomorú volt mintha letörték volna róla az élet csókját.

Én hiszem, hogy igaz; de nagyon fáj ezt hinni. Ugy érzem Césare, mintha engem is csaltak volna és most vége a szép hitemnek. — Itt nem tudnék többé boldogan élni, pedig fáj itt hagyni a ragyogó vizet, az illatos partokat és mégis Césare... ugye elmegyünk?

A herceg szíve egy pillanatra megállt és nem érezte a levegőt. Mindenre gondolt, míg Veronától örült hajszában száguldott haza, de erre egy percre sem. Elmenni innen az ősi olasz földről, ahol régi tradíciók tartották fogva; innen, ahova a vére minden cseppje húzta; ahol imádta az eget sötét kékségeért; a régi honát, ahol született, hogy növelje a halott fők dicsőségét; imádta a földet, mely megmaradt

neki itt a Garda partján és az ősi villát?... felhőrdült mint egy sebzett állat.

— Nem Ellen, ezt nem teszem soha! Gyűlölöm és megvetem ezt az olasz népet, mert becsületlen; megátkozom minden fölbujtóját és vezérét, a földet magát is megátkozom, — pedig csak ádani tudtam — a fiatért. De én hiú leszek! Hűséget fogadok a nagy, a dicső — multnak!...

A szava elveszett és meghajolt a feje. Ez a hatalmas római, ki még az ősek fia és nem keres nemzedék, ki esküt készült tenni háza küszöbén, egyszerre elhalgatott. A lépcső alján apró léptekkel, egymást támogatva, összesimulva, jött két kis álmos gyerek...

Két karra kapva fölvitték őket és nem tudtak szólni. A rács lehúzva, ágyuk készen állt és míg el nem aludtak a herceg és a hercegné nem emelték le róluk, a szemeket. A nyitott ablaknál a fehér függöny mozgott és lágy szenvedélyes dalt hozott le a szél. Egy régi-régi dalt, mely összezorítja minden olasz szívet és magával ragadja őket a jóba, a rosszba. A férfi felállt egy hirtelen mozdulattal és szoroma csukta az ablakot. Az asszony csak nézte és könnyes lett a szeme. Aztán vissza hívta és az ágyra mutatott.

— Césare, érts meg — a hangja reszketett — én fáj, itt. Nem hozom fáj es, r

eszembe se jut, de a lelkem fáj. Hogy Harryt néztem, m'g imádkozott, azt kérdeztem: meddig lesz igaz a lelke ha letenéhez szól? — Itt ezen a földön minden igazságnak meg kell halnia. Ha itt marad, a lelke mételet fog, elrontja mindenik barátja és nekik ad majd igazat ellened. Hazudni fog és csalni; hogy legyen igaz, mikor hazugság van az anya földben? Hazudt a kard, mely az ellenségnek készült és most a barátira sujt és tudom, esküszöm Césare, Harry is hazudni fog és elárulni mindent, ha itt marad. — És nézd kicsi Jóel, most milyen piaci és jó és ha el nem viszed el fog romlani az ő kis lelke is és olyan lesz mint azok, kik ma Veronában harcot kiáltottak. Hiszed nekem Césare?

A herceg magához ragadta és reszketett a teste egy nagy küzdelemtől, melyet önmagával vívott. A szíve fáj, de megvallotta:

— Hiszek.

Azon az éjen még éjfél előtt egy nagy automobil indult el a holdsütötte parton hosszú, messze utra. Először lassan csendesen haladt. Egy herceg bucsuzott örökre, fájón, égő szemekkel a hűtlen hazájától. A határhoz érve, süvítve rohant el a kocsi az örök háza előtt. Kétszer utána lóttek. Két kis bepolyált alvó gyerek felett egy asszony keze a párjába szimult, boldogan bízva.

Glück Károly halála.

(Az aradi iparosság gyászsa.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, június 5.

Az aradi társadalomnak és az aradi iparosoknak egy általános tisztelettel övezett, városunkban ismert alakjának hirtelen halála keltett ma igaz részvétet. Azok közül való volt, akik alacsony sorból, vas-szorgalommal és tisztes munkával küzdötték magukat fel az első közé és akiknek jó szíve bőségesen fizeti vissza a szűkölködőknek és gyámoltásra szorulóknak a sors kedvezését, amely nekik részül jutott.

Glück Károly aradi mészáros mester, a Glück Károly és testvére cég alapítója és tulajdonosa ma hajnalban hatvanöt éves korában rövid szenvedés után kiszenvedett. A gyászhir annál váratlanabban érte az aradiakat, mert a legutóbbi napokban mindenki látta őt szokott munkájában, sőt a péntek esti hazafias tüntetés lelkes kísérlőjének soraiban is ott volt. A fátylasmenet után hazament és lefeküdt. Három óra tájban rosszul lett. Felesége Kiss Dávid dr.-t hívta hozzá, mire az orvos megjött, Glück Károly már halva volt. Érelmesze elése volt és az ebből támadt szívszélhűdés ölte meg.

Előpályája a régi világ erőskezü, maguk erejére utal iparosainak karrierjéhez volt hasonló. Az újszentannai szülei házból tizenhárom éves korában a maga boldogulására utalták. Tizenhétéves korában mészáros segéd, huszonegy éves korában pedig mészáros mester lett. 1872-ben költözött be Aradra, s alapította meg a kis husszékot, amelyből Arad első mészárosüzlete lett.

— Negyven forintot kaptam kölcsön, hogy egy borjút vehessek. Ez volt az alapja az üzletemnek, — mesélte ő akárhányszor, amikor életének emlékeit elevenítette föl.

Üzletének boldogulását nemcsak szorgalmának köszönhette, de annak a bizalomnak és rokonszenvnek, amely a város, a vármegye és a messze vidék gazdái, kis- és nagybirtokosai között körülvette. A legelkelőbbektől a parasztokig ismerték és szerették Glück Károlyt, aki még élete utolsó időiben is szinte szenvedélyesen, pihenés nélkül végezte a marhavásárlást, felesége pedig vele együtt már a hajnal szürkülő óráiban dolgozott a Szabadságtéri husszékban.

A ragaszkodás megtisztelő módon vette őt körül az aradi iparosság részéről is. Berán Antal halála után az aradi ipartestület elnöki székébe állították, s ebben a székben nemcsak az ipartestület anyagi ügyeit hozta rendbe, de annak szellemi életét is fölvirágozta. Az ő idejében volt az aradi országos iparoskongresszus, a melyen a hazai iparosság első vezéremberei vettek részt; ugyanennek az időnek emléke az aradi iparosból, a minő azelőtt, se azóta nem volt. Az ország iparossága csak a közelmúlt hetekben adott kifejezést iránta a megérdemelt elismerésnek, amidőn negyven évi iparos-munkája elismerésül az Országos Ipar-egyesület nagy ezüst éremével tüntette ki.

Tevékeny részt vett az aradi jótékony és társadalmi életben. Az aradi zsidó jótékony egyesületnek több év óta elnöke, a zsidó kiházasító egyesületnek alelnöke és sok jótékony egyesületnek választmányi tagja volt. De az egyesületi adózáson kívül számtalan szegényen és nyomorgón segített titokban maradt, sűrű adományaitval és a megszorult iparosoknak is mindig nyitva volt a „Károly bácsi” ajtaja.

A pénzügyi életben is megtisztelő pozíciókat juttatott részül neki: az Aradi Polgári Takarékpénztárnál annak újalakulása

igazgatósági tagja, az Aradi Első Takarékpénztárnak és az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezetének igazgató-választmányi tagja volt.

Arad város törvényhatóságában részint virilis, részint választott jogon hosszú idő óta helyet foglalt; ugyancsak egyik legrégebbi beltágja volt az aradi Kereskedelmi és Ipar-kamarának.

Nyílt lelkű, vidámságra hajló egyénisége mindenütt barátokat szerzett neki. Ez a vidámság csak akkor borult be, a mikor egyetlen fia, jövődjének reménysége, Henrik fiatal korában, tüdősorvadásban meghalt.

Nejével, Linger Laurával ideális házasságot éltek. Kivüle kiterjedt rokonság és a tisztelők nagy serege gyászolja Glück Károlyt.

Temetése vasárnap délután öt órakor lesz az Erzsébet királyné-köri házból. Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara részéről Steigerwald Alajos alelnök, az ipartestület elnöke vesz búcsút az aradi iparosság nagy halottjától. Az Aradi ipartestület, amely külön gyászjelentést adott ki, ezúton is értesíti tagjait, hogy örökös tiszteletbeli elnökének, Glück Károlynak vég-tisztelegén vasárnap délután 5 órakor azon testületileg vesz részt.

Zavarognak az olasz tartalékosok.

— Hegyi harcokban nem boldogulnak az olaszok. — Cadorna csak keveset tud jelenteni. —

Távirati tudósítás.

Budapest—Bécs—Berlin, június 5.

A Neue Zürcher Zeitung katonai kritikusa az olaszok eddigi harcáról a többi között a következőket írja:

Az Etsch völgyben, Primieronál, s még néhány helyen az olaszok előnyomulásának semmi döntő jelentősége nincs. A következmények tanúságot fognak tenni arról, vajon a huszadik században is megáll-e az a sokszázados haditapasztalat, hogy a fődöntés nem hegyi harcokban történik. Egyébként sem Görz, sem Villach irányában nem sikerült az olaszoknak tért nyerni, ezeken az helyeken minden támadásukat visszaverték.

Német újságíró a háborús Olaszországban.

Berlin. A Tägliche Rundschau munkatársa a múlt héten merész vállalkozással Milanóba utazott s onnan jelenti:

— Az olasz határt csak felületesen őrzik s így aránylag nem volt nehéz az országba bejutnom. Milanói benyomásaim a következők: Az olaszok a hadüzenet után kijózanodva látszanak. Mindenütt határtalan fejtelenség mutatkozik, a hatóságok a háború követelményeivel szemben tehetetlenek. Milanóban sok ezred már május 21-ike óta vár hasztalan elszállítására. A vasut a legfontosabb vonalakon időnként felmondja a szolgáltatást. Megbízható forrás beszélt nekem, hogy nagy számmal vannak zendülő csapatok s a felsőbb parancsnokságok attól tartottak, hogy ezek Milanóból kiindulólág lázadásra ragadják az egész országot. A kaszárnnyák tele vannak zendülő katonákkal, akiket lezártak. A milanó—veronai vasuti vonalat a tartalékosok sok helyen felszakították, nemkülönben megzavarták az összeköttetést Turin és Genua közt, a florenz—bolognai szakaszon.

Cadorna jelentései apró csatározásokról.

Róma. A nagy vezérkar közli június elsőjéről: Monte-Crocetól nyugatra május 30-án harcok voltak. Május 31-én a tirolai és karinthiai határon az előretolt csapatok kisebb harcokat vívtak. Az idő igen rossz, ami azonban nincsen befolyással csapataink egészségi állapotára és erkölcsi magatartására. Az anconai vasut igazgatóságára szerint Rimini mellett a Marecchián

át vezető vasuti hidat május 25-én nem elleneséges hajók rongálták meg, hanem egy osztrák-magyar kormányozható léghajó bombái-

Róma. Az olasz vezérkar közli, hogy esetenként csak az egyes hadműveletek befejezése után fognak kiadni kommunikékat, tehát a közvélemény ne várjon pontos időközökben megjelenő kommunikékre. Különösen vonatkozik ez a haditengerészetre.

Az olasz tengerészeti miniszter nyilatkozata.

Lugano. Az olasz lapok közlik a tengerészeti miniszter nyilatkozatát, mely szerint az Adriai akció olasz részről befejeztetett. A monarchia haditengerészete óriási felsőbbbségben van, a kezdeményezést tehát neki kell átengedni. A monarchia hajói, ha kell, három óra alatt 30 akció kezdhetnek az olasz partok ellen, míg az olasz akciók csupán a megerősített velencei és brindisii kikötőkből indulhatnak ki. Olaszország adriai sztratégia alárendeltsége most gyakorlatilag is beigazolást nyert. Olaszországnak tisztán katonai jellegű akciókra kell szorítkoznia az ellenséges partvidéken, máskülönben az olasz partvidéki lakosságot veszélyeztetné.

Nem sietnek haza az olasz tartalékosok.

Hága. A Daily Mail azt írja, hogy az Angliában tartózkodó olasz tartalékosok nagy tömegében mindössen 1200 utazott haza Itáliába.

Aradi urinők a piaci drágaságról.

(A kiviteli tilalom terve a tanács előtt. — A rendőrhadnagy tojást árul. — Négy nyilatkozat.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 5.

Megírta ma az Aradi Közlöny, hogy Greén Nándor főkapitány az élelmiszer-drágulást és a piacmizériákat úgy véli megoldhatni, hogy a város intézzen megkeresést a belügy-miniszterhez: *töltsa meg az élelmiszerkivitel* és Arad, de lehetőleg Temes- és Csanád vármegyéből egy körzetet alkosson, amelyek terményeiket cserélje ki. A főkapitány terve szerint az egész ország hasonló körzetekbe lenne beosztva s így gyökeres megoldást nyerne az élelmiszer ellátás kérdése. A tervvel ma foglalkozott a tanács s úgy határozott, hogy kiadja azt a hétfőn összehívandó élelmiszeri bizottságnak, amely a közgyűlésnek tegyen javaslatot. Végső eredményében tehát a törvényhatósági bizottságra hárul a feladat, hogy a főkapitány igazán életrevaló tervének megvalósítását előmozdítsa és ezzel valamit tegyen a piaci drágaság megszüntetésére.

Valóságos elkeseredés az, amellyel az aradi háziasszonyok a piaci bajokra gondolnak és ha olyan helyre fordulunk, ahol a házurnője maga is kifárad korán reggel a piacra, akkor szomorú dolgokat hallani arról, hogy milyen nehézségekbe ütközik: bevásárolni az aradi piacon. Béke időben is valóságos művészet ez, de még inkább az most a háborús világban. Talán még nem lenne olyan nagy az elkeseredés a piaci állapotok miatt, ha nem lenne elegendő mennyiségben élelmicikk, de éppen az a kétségbeesés, hogy minden van bőséggel és mégsem lehet vásárolni.

Az aradi piaci viszonyokra felette jellemző az az eset, amely tegnap történt a Szabadságtéren a pénteki hetivásáron. Moldován Ödön rendőrhadnagy, aki igazán nagy buzgalommal és eredményes fáradozással látja el már esztendő óta a piaci rend felügyeletét, kellő eréllyel és sok esetben sikerrel is gondoskodik arról, hogy a piacon ne uzsorázzák ki a közönséget. Megtalálta a módját, hogy a kivitel céljára vásárló kereskedőket és azok függőkeit megelőzve a fogyasztó közönségnek is adjon alkalmat bevásárlásra és van gondja arra is, hogy egyes elárúsítók ne zsarolják meg a közönséget. Ha kell: ő maga is beáll elárúsítónak. Ez történt meg tegnap reggel is. Egy furfangos falusi asszony vesztére éppen akkor kotorta elő a kosarát betöltő zöltség utól a piacra hozott tojásokat, amikor a rendőrhadnagy piaci körutján melléje érkezett. Egy asszony kérdezte:

— Hogy a tojás néni?

— Tizennégy fillér darabja — felelt foghegyről a falusi asszony.

Moldován rendőrhadnagy nyomban közbeszólt:

— Tíz fillérért kell adni.

— De bizony nem adom én, akkor inkább elmegyek haza, vagy elviszem a tojáskereskedőhöz, adnak ott érte nagyban is tizenkét fillért.

A rendőrhadnagy azonban megmagyarázta a falusi asszonynak, hogy ha a piacon van el is kell itt élnia árúját. Amikor pedig az asszony még mindig vonakodott, Moldován egyszerűen oldotta meg a kérdést.

— Majd eladom én maga helyett! — mondotta és odaállt a kosár mellé.

Pár perc alatt elfogyott a tojás tíz fillérével és a pórul járt falusi asszony — mit tegyen egyebet — átvette az árújáért járó pénzt és elkotródott. Persze minden drágán árúsító asszony mellé nem állhat (meg nincs is egynél több) Moldován és így ez csak ideiglenesen és egy-egy helyen segít a bajon. Mindenesetre jellemző azonban a helyzetre ez a kis eset.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma fölkeresett néhány aradi uriaszonyt, abból a nem nagy táborból, akik maguk gondoskodnak a piaci bevásárlásról és nem bízzák azt teljesen a szakácsnékra. Azzal a kérdéssel fordultunk az urinőkhöz:

— Mit tapasztaltak a piacon, mi okozza a drágaságot? Mit lehetne a drágaság ellen tenni?

— Talán inkább a szakácsnékkal kellene erről ankétet rendezni?! — jegyezte meg csipősen egyik szellemes asszony. — Hiszen mi, asszonyok olyan kevesen járunk a piacra.

Ezek közül a piacra eljáró, bevásárlást intéző aradi urinők közül a megkérdezettek a következőkben voltak szívesek kérdésünkre válaszolni:

Auszerweil Lászlóné drné:

— Azt tapasztalom, hogy a piacon rengeteg zöltség, saláta, főzelékefele van. Egész garmadában áll kora reggel minden és mégis ijesztő a drágaság. Akárhányszor végigmegyek és nem tudok venni semmit, olyan megfizethetetlen árakat kérnek. Később, amikor már muszájból megvennék valamit, azt kell tapasztalnom, hogy a nagy garmadák eltűntek, minden elfogyott. Ennek az okát abban látom, hogy igen nagy az újabb időben azoknak a száma, akik összevásárolják és elszállítják az élelmicikkeket az aradi piacról. Azelőtt csak egy-két ismert kereskedő foglalkozott ezzel és volt a piac réme, de most látom, hogy egyszerű falusi asszonyok jönnek be és halommal, kocsiszámba hordják el az élelmiszereket. Szinte azt kell hinnie, hogy minden falu beküld egy-egy asszonyt, aki bevásároljon. A lakásom ablakai alatt a Petőfi-utcában minden hetivásár alkalmával két-három különös társzeker áll és a falusi asszonyok kosárszámba hordják bele a piacon összevásárolt holmit. Hová viszik, nem tudom, de elviszik Aradról.

— A kofák ellen igazán nincs — legalább nekem — panaszom. Sokszor olcsóbban lehet náluk vásárolni, mint a falusi német asszonyoktól. Azt tehát nem tartom károsnak, hogyha a kofáknak megengedik bármikor is a vásárlást és nem tiltják el őket elővásárlástól. Azt hiszem az a szép terv, amelyet Greén főkapitány javasol, sokat segítene a bajon.

Bozóky Mátyásné:

— Most már, hogy annyi zöltségfele van, mondhatom, sokkal könnyebb az élelmiszer kérdésé és sokkal könnyebb a bevásárlás is. Valahogy így csak el lehet lenni. A drágaság tulajdonképpen csak busnál, baromfinál, rizenél, ilyen cikkeknél mutatkozik, de a zöltségpiacon mondhatom majdnem normálisak az árak. Tizennégy kalarábét vettem ma például tíz krajcárért, tavaly ennyiért sem lehetett kapni. Nem tapasztaltam azt, hogy az elővásárlók

miatt a közönség megrövidülne, az árakat sem hajtják fel s hagynak még elég venni valót a piacon. Sőt kijelentem, hogy Aradon, itt a városban még olcsóbb minden, mint vidéken, a kisebb községekben, falvakban. Nem lehetne semmi panaszra ok, csak a hus és zsír ne volna olyan drága.

Mittler Izidorné drné:

— Az én véleményem szerint nagyon szükséges volna, ha már valami rendet csinálnának az aradi piacon. A piac olyan pazar, behoznak ide mindent, többet is mint a mennyi kellene, de az elővásárlók felverik az árakat s a háziasszonyok elől elvásárolnak mindent. Kellene valamit csinálni, de okosan, tapintatosan, hogy a kofák meg ne sértődjenek. Ezt komolyan mondom, mert ma már olyan magasról beszélnek, hogy nekünk kell vigyázni arra, hogy meg ne bántssuk őket. A legokosabb volna az idegen elővásárlókat, akik csak kellemetlenkednek a publikumnak, egyszerűen kitiltani Aradról.

Tisch Mórné drné:

— A hiba ott van, hogy a felvásárlók, ahogy a kofák hajnalban a piacra jönnek, elcsipik őket s mindent megvásárolnak tőlük. Ok az okai, hogy az árak olyan hihetetlenül magasak. Tavaly például egy kiló hagyma hat-nyolc krajcár volt, az idén tizenhat, az új hagymának is dupla az idén az ára. Egy kacsza a múlt évben öt korona volt, most nyolc. A borsónak literje nyolc krajcár, most husz. Nagyon sok elővásárló működik az aradi piacon s nemcsak Budapestre szállítanak, hanem Bécsbe is, aztán Erdélybe, fürdőhelyekre, Marillára, Buziára. Az elővásárlók közt van néhány aradi, de igen sok közöttük a galiciai menekült. Nem is lehet ma már a kofákkal aludni, ha valaki egy szót szól, szemtelenül visszafelelnek a sváb asszonyok:

— Na dann kaufen's nicht, der Jud kauft schon alles ab!

Reggel fél kilenc, kilenc órára, amikor a háziasszonyok a piacra mehetnek, már ugye szólna semmi sines ott, tejfelt, turót, vaját nem is lehet látni, a zöltség javát is már eladták. Ezen csak úgy lehetne segíteni, ha az elővásárlókat megrendszabályoznák, korlátok közé szorítanák őket. Tessék kimondani, hogy az elővásárlót, csak délelőtt tíz, vagy mondjuk kilenc óráig vásárolnak. Attól félnek azonban, hogy akkor nem fognak Aradra jönni az ujaradi kofák. Pedig mikor néhány év előtt ezt a rendszabályt léptették életbe az igaz, hogy pár napig elmaradtak, de aztán megint visszaszoktak s rendesen eljártak a piacra. Valóságos áldás volna, ha a rendőrség intézkedne ilyen irányban.

Aradi katonák a veszteségajstromban. A 182. számú veszteségajstrom ismét az aradi házierec eseteteiről ad számot. A 33. gyalogezredből elesetek: Arató Lajos őrvezető 1 század, Bán János őrvezető 9. század, Barabala Vazul 11. század, Duma György 10. század (Almássegres 1890.), Gerhard János tizedes 6. század, Kovács Simon ezredtörzs (Majlátfalva 1891.), Muresán Izidor 1. század, Scheffer Henrik 11. század, Schell Gyula 11. század, Szerler Andor 11. század, Tarcsa György 7. század, Weisenburger János 11. század, Velcsó Antal 11. század.

Hogyan élnek katonáink Szerbiában.

(Látogatás a nisi fogolytáborban. — Egy svájci hírlapíró útja.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Asad, június 5.

Egy francia nyelvi svájci újság tudósítója érdekes sorokban számol be lapjának szerbiai tapasztalatairól. Cikkből kiderül, hogy a tábor, amelyben a magyar és osztrák hadifoglyokkal való találkozását írja le. Sorai főleg azért érdekelnek különösebb figyelmet, mert igen alkalmasak arra, hogy Szerbiában levő katonáink hozzátartozóit megnyugtassák hadifogságba jutott katonáink sorsa felől.

— Az a hely, ahová az osztrák-magyar tisztek internálva vannak — írja a lap tudósítója — Nistól kissé oldalt, egy alacsonyabb domb lejtőjén, széltől védett tertiáron van. Itt emelkedik egy hatalmas új kaszárnya, tágas nagy udvarral, amely fiatal hársfákkal van beültetve. Reggeltől estig láthatók itt a hadifogságba jutott tisztek, kékeszürke egyenruhájukban, amint naphosszat footballoznak, sétálnak vagy az udvar padjain beszélgetnek. A kaszárnya ablakaiból igen szép kilátás nyílik egész Nisre és vidékére; láthatni azt a mozgalmat, amely a kis városban és a felette vezető utakon lebonyolódik.

A tábor parancsnokának Jevrem Popovitsch ezredesnek a sziveségéből meglátogathattam a foglyokat. Teljes szabadságot nyertem mindannak a megtekintésére; nem titkoltak el előttem semmit. Látogatásom után azzal a meggyőződéssel távozhattam el, hogy a orosz bánásmódról terjesztett hírek csak kitalálások és rágalmak. A Szerbiában levő osztrák-magyar tisztek körül körülbelül a többség van itt. Számra nézve persze a legtöbb köztük az osztrák-német, azután magyar, cseh, horvát, szerb és máláj (talán ruthén lehet! Szerk.)

A tisztek nagy, világos és igen tiszta szobákba vannak beszállásolva, amelyek mindegyike körülbelül 40 ágyat tartalmaz. Minden tisztnak van szolgája; a nemzetközi egyezmények értelmében rendes fizetésüknek felét kapják és ezen felül kártalanítást az élelemért. A tisztek nemzetiségek szerint külön vannak elhelyezve; mindegyiknek megvan a maga külön konyhája, amelyekben rendszerint saját katonaszakácsaik főznek. A kaszárnyának külön vágóhidja van. Az egész gazdálkodás a kooperáció elvén alapszik; a szerb parancsnok ritkán avatkozik bele.

A horvát és cseh tisztek körében, akik jórészt tartalékosok és népfelkelők, igen szívesen fogadtak. Szobáik hangosak voltak az éneklől és a vidámságtól. Igen közlékenyek; sorsukkal megvannak elégedve, semmi panaszt nem hallottam a bánásmód miatt. Az osztrák és magyar tiszteknél már nem fogadtak így; itt a katonai tegyelem még a fogságban sem veszít erejéből. Mozdulatlanul ültek sátraiknál és kérdés nélkül semmit sem mondanak. Panaszt azonban tőlük sem hallottam. Többen közülük hangszereiket tartották kezükben, mert a legközelebbi hangversenyre készültek. Néhány banális, udvarias frázison kívül azonban alig lehetett többet belőlük kivenni.

Bármilyen különbségek is vannak az egyes nemzetiségű tisztek viselkedése között, abban az egyben nincsen, hogy a bánásmód miatt semmi panaszt nem lehet tőlük hallani.

— „Soha sem volt okom panasza — mondta nekem egy bécsi hadnagy — az ezredes, igen figyelmes velünk szemben.”

És tényleg, hátsó katonai iskolában képzhetné az ember magát, mint hadifoglyok táborában. Csaknem minden este színházi előadásokat rendeznek. Van egy nagy olvasótér is, ahol rendelkezésükre állnak az összes nagy francia és orosz lapok, de ezenkívül nagyszámu német tudományos és szépirodalmi munkát is olvashatnak. Amikor ott jártam, egy teniszverseny rendezése foglalta le őket legjobban. Akkor, amikor az angol és francia tisztek állandó felügyelet alatt vannak Németországban, itt az osztrák-magyar tisztek szabadon sétálhatnak a kaszárnya nagy gyakorló terén. Egyetlen öreg katonáról van itt csak, az is főleg azért, hogy a kíváncsiakat távol tartsa a foglyoktól.

Bucsuazáskor nem mulasztottam el csodálkozásomnak kifejezését adni a parancsnok előtt:

— A feladatomban igen kényes, — mondta az ezredes — de rajta vagyok, hogy közmegelegedésre oldjam meg.

Ezután elmondta, hogy Belgrád elfoglalásakor a fogoly tisztek nagy ünnepségeket csaptak, amit ő a legkevésbé sem hagyott megzavarni. Mikor azután a szerbek visszafoglalták a fővárost, megkérdezte tőlük, hogy most miért nem ünnepelek. És amikor ezt mondta, igen jóízűen nevetett az ezredes, mint egy vén iskolamester, amikor az iskolásfiúk csínyjeiről mesél...

Láttam a hadifogságba jutott osztrák-magyar légénység táborát is. Kisérőim igen nagy számat mondtak, a fogságba jutott altisztek és közemberek mennyiségéről, én azonban a Nisben levőket alig becsülöm többre, mint 4000-re. Minden lépten-nyomon lehet velük találkozni, az utcán, a tereken, a mezőn stb. A lakosság úgy bánik velük, mint a saját fiaival. A foglyok legnagyobb része szerbül és egyéb szláv nyelven beszél, ezek Horvátországból, Boszniából és Csehsországból valók. Leginkább az állami fatelepeken dolgoznak, de magánüzemeknél is igen nagy számmal dolgoznak, akikről az élelmezésen kívül pénz is kapnak.

A szerb kormány mindent elkövet, hogy a fogságot reájuk nézve minél élvezhetőbbé tegye. Ha a lakásuk itt-ott némi kívánni valót, hogy is fenn, ami végre is nem csodálható egy olyan országban, ahol az épületek sehol sem kifogástalanok és ahol a hadsereg is leginkább a szabad ég alatt táborozik, az élelmezésük azonban valóban jó. Azokon a helyeken, ahol jártam, a rend mintaszerű, még a svájci katonák is példát vehetnének tőlük. A betegekkel és sebesültekkel ugyanúgy bánnak a szerbek mint a magukéival.

A legfontosabb fogolytábor a nisi, ahol körülbelül 4000 hadifogoly volt. Ezeknek a legnagyobb része a lovassági laktanya tágas, világos és teljesen átalakított istállóiban van elhelyezve. Ágyaikba minden tíz nap friss szalmát kapnak; a falak a friss meszeléstől tiszta fehérek voltak. Minden öt napban fürödniük kell. Amikor ott jártam, éppen akkor kaptak tiszta fehérneműt. Amidőn a polgári lakosság között járványok voltak, ez minden nap ismétlődött.

A hangulat köztük igen jó; a szerbek, horvátok, dalmátok és csehek helyzete kedvezőbb, mert ezek meg tudják értetni magukat az ország lakosságával, de az osztrák- és

magyarok nagyon egyedül érzik magukat. Sokan közülük már tudnak keveset szerbül, de azért mégis nagy a vágyódás köztük haza. Az előbbieket közlékenyebbek is mint az utóbbiak, épen úgy mint a tiszteknél tapasztaltam. Ezek inkább mesélnek egyet-mást a harcban eltöltött napokról; különösen nagy becsülete van előttük a magyar őrmestereknek, akikről félték. A légénység a tisztek közül leginkább a zászlósokat és hadnagyokat szereti, akik leg többet foglalkoztak velük és a harcban is közelebb voltak hozzá. A tisztek iránt különben igen nagy tisztelet van mindnyájukban.

Egy részüket Kragujevácsban láttam egészségügyi barakkokon dolgozni; igen megvoltak sorsukkal elégedve; különösen örömeikre szolgált, hogy dohányt bőségesen kapnak. Munka után, este az erdőben összejönnek, leheverednek a fák alatt, halkán elbeszélgetnek, vagy hallgatják egyik társuk tamburájának bus melodiját, amelyek mellett olyan szépeket lehet álmodni az otthon levőkről...

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Medgyaszay kabaréját a legnagyobb melegséggel ünnepelte a Fehér-kereszt télikertjében zsefoglalásig megtöltött előkelő közönség. Boross Géza, Kőváry, Sajó Géza, Path Hugó és a hölgyek, a szimpatikus K. Mátyás Böszy és a talentumos és végtelenül érdekes Rajna Reisel mindannyian lagyava művészetüket nyújtották Medgyaszay kabaréja második előadását holnap este 9 órakor tartja meg a Fehér kereszt télikertjében.

* Ebba Thomson az Apollóban. (Nordisk-ujdonság a vasárnapi új műsoron.) Az Apolló-színház szinte megszakítás nélkül játssza le a Nordisk filmgyár valamennyi slágerdarabját. Vasárnapi új műsorán „A cigányleány” című megkapóan gyönyörű drámát mutatja be. A kép művészi kivitele mellett a szízsége is igen vonzó. Baross gróf halálosan beleszeret Lórába, egy kóbor cigányleányba a feleségül is veszi. Lóra boldogan élvezi a gróf oldala mellett a gazdaság fényét és pompáját. Néhány esztendő múlva a kastély mellett halad el a cigánykaraván, amelyhez Lóra is tartozott. A cigányok muzikaszóval csábítják vissza a grófnőt közéjük, akiben feldámadnak a múlt emlékei a elhatározza, hogy követni fogja az övét. És a grófi kastélyból ép oly hirtelen, mint ahogy jött, elroppen Lóra, a drága barna vadmadár a kihűlt és üres fészekben nem hagyva mást, mint egy pár torró és szerelmes esztendő emlékeit: gyermekét. A főszerepet Ebba Thomson, a híres dán színésznő játssza. A Nordisk-sláger mellett háborus fővételek emelik a vasárnapi műsor értékét. Hétfőn megy utoljára és a műsor az Apollóban 3

* A festő démona. (Nagy sláger az Urániában.) Két asszony regénye ez a film, melyben egy férfi szerelméért két szenvedélyes nő lélek vív halálos harcot. Az egyik feláldozza az imádott férfiért magát és mikor látja, hogy szerelmét csak új vonzódás, új szerelem mentheti meg; önként keres vetélytársnőt. De az új csillag komolyan veszi a dolgot és a réginak fájó szívvel kell látnia, mint válik hűtelenné az, kiért mindenét feláldozta. Szeszélyes táncosnő Chonehita, kit a festőnek modelije bemutatott a mikor már megunta a férfit, egyszerűen elhagyta. A festő újra bus és komor lesz, a csalódás őrli meg lelkét és hűséges modellje a sorvadó ágyához hívja Chonehitát. Ez újra eljár egy kábító táncot és a bucsuzók hevében egy törzsúrás szolgáltat igazságot az önfeláldozó szerelem bánatáért. — Hindenburg pilótája legközelebb az Urániában. 5

Uj hadvezért keresnek a megvert orosz sereg élére.

— Haditanács a cárnál. — Russkij tábornok lesz a generalisszimusz? —
Grodokig vonul vissza az ellenség. —

Távirati tudósítás.

Budapest—Bécs—Berlin, június 5.

A „Basler Nachrichten“ jelenti: Az utóbbi napokban számos tábornok, volt miniszter és főkormányzó érkezett Pétervárra, akik mint a cártanácsadói szokat szerepelni. Haditanácsot várnak.

Krisztiania, június 5. Beavatott forrásból vett értesülésünk szerint, Nikolajevics nagyherceg, aki mint jelentették, veseoperáció előtt áll, június 5-én hosszabb szabadságra távozik. A generalisszimusz állását szabadsága alatt Russkij tábornok tölti be. Orosz politikai körökben úgy tudják, hogy Nikolajevics tábornok távozása nemcsak betegség miatt történik, hanem végleges. A cárt és Nikolajevics nagyherceg között, a cárt galíciai útja alkalmával több heves jelenet folyt le, amelyek alkalmával a cárt több ízben szemére vetette a nagyhercegnek, hogy a hadjárat balsikerét részben az okozta, hogy protekciós embereket ültet a vezető helyekre és használható, derék katonákat mellőz. A cárt és Nikolajevics nagyherceg legutolsó találkozása Brodiban folyt le, itt nagyon hidegen váltak el egymástól. Arról, hogy Russkij tábornok nevezetnék-e ki generalisszimusszá, — bár ezt nem tartják kizártnak — vagy, hogy csak átmenetileg tölti-e be ezt az állást, megbízható híradás nem érkezett.

Grodoknál lesz az újabb csata.

Bécs, június 5. A N. W. Journalnak jelenti Berlinből: Érdekes megjegyezni a pétervári hivatalos közleményeket, amelyek mind arra valók, hogy előkészítsék az orosz közvéleményt az orosz hadseregnek Kelet-Galiciából való kivonulására. Az orosz hivatalos jelentések „új stratégiai követelményeket” emlegetnek és arra utalnak, hogy „miután Olaszország beavatkozott a háborúba, szükségessé vált az orosz haderők új csoportosítása, a minek természetes következménye, hogy új haditervek készültek”. De talán a legérdekesebb valamennyi között az a pétervári hivatalos jelentés, amely így végződik:

„Szövetséges ellenségeink számbeli túlsúlya egyre inkább érezhetővé válik, így tehát az orosz sereg, amely Kelet-Galiciából és Bukovinából vont össze segédcsapatokat, csak Grodoknál fogja a mérkőzést felvenni”.

Az entente Przemysl elestéről.

Hága. Poincarét Millerand értesítette Przemysl elestéről, amelynek hírére azonnal minisztertanács ült össze. Ezt követőleg élénk ávratváltás folyt le Poincaré, az angol király

és a cárt között. A vár eleste a hivatalos köröket nem érte váratlanul, mert ennek elkövetkeztét Nikolajevics nagyherceg május végére elkerülhetetlennek jelentette ki. Párisban rettegnek a következményektől s attól a hatástól, melyet Galicia kiürítése Romániára tenni fog. A sajtó Przemysl visszafoglalását elhallgatja.

Przemysli diadalunk hatása a Balkánon.

Bukarest. A L'Independance Roumaine, a kormány hivatalos lapja, vezércikkében méltatja Przemysl elestének stratégiai jelentőségét. Az oroszoknak valószínűleg ki kell érteniük Galiciát és nagy veszteségeikre való tekintettel nem is kezdhetnek újabb eredménnyel kecsegtető offenzívát. Az egész vonalon való vereségüknek oka főképpen nehéz tűzértségüknek és megfelelő muníciójának a hiánya. Przemysl először az éhség, most a nehéz tűzértség és munícióbőség győzte le. A Politique szerint Przemysl eleste nem csupán helyi jelentőségű vereség, a legnagyobb optimisták is elismerik, hogy Oroszország nem tarthatja tovább Galiciát. A Moldava kiemeli azt a mély benyomást, melyet Przemysl elfoglalása Bukarestre gyakorolt. Hangsúlyozza, hogy az oroszok vereségének tulnyomó részt morális okai vannak.

Szófia. Przemysl visszavételének hírért Parnowsky követünk személyesen közölte a bolgár miniszterelnökkel. A hír politikai körökben mély hatást keltett és az a meggyőződés alakult ki, hogy ez az esemény eldönti Románia magantartását.

Másfél millió hadisarc Libaura.

Stockholm, június 5. Ideráló lapoknak táviratozzák Pétervárról: A németektől megszállott kurlandi területeken sok fiatal balti jelentkezett felvételre a német hadseregbe. Libau városára a német katonai parancsnokság másfél millió rubel hadisarcot vetett ki. Windau fölött minden nap német repülőgépek cirkálnak. Egész Windauig hallatszik a német ágyuk dörgése.

Uj akció készül Varsó ellen.

Kopenhága. Orosz jelentések megemlítik, hogy a németek ismét élénkebb tevékenységet fejtenek ki a varsói hadállások előtt. Az oroszok azt mondják, hogy ezt az újabb akciót előre várták, csak azt hitték, hogy nem fog mindaddig bekövetkezni, amíg a galíciai akció befejezve nincsen. Hogy a németek most mégis siettetik varsói hadműveleteiket, ennek orosz felfogás szerint csak az lehet a magyarázata, hogy le akarják ott kötni az orosz erőket és meg akarják akadályozni, hogy nagyobb segítséget küldhessenek Galiciába.

A nyári idény küszöbén
elköltözés, lakásváltoztatás esetén,
tisztelettel kérjük előfizetőinket,
hogy új lakcímüket, a lap pontos
szétküldése szempontjából — leg-
utolsó tartózkodási hely megjelölése mellett — a kiadóhivatallal
idejekorán közöljék.

Uj vevőknek nem ad jeget a városi jéggyár.

(Nem győzik a jégtermelést. — Elhalasztották a gyár kibővítését.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, június 5.

A jéggyári bizottság ma délután négy órakor ülést tartott, amelyen Zádor Imre gépüzemigazgató beszámolt arról, hogy a városi jéggyár ma már nincs abban a helyzetben, hogy a mai nehéz helyzetben minden igényt kielégíthessen. Dacára annak, hogy május elsején a gyár raktára 1056 métermázsra volt, májusban gyártott 265k métermázsra jeget, raktár ma ugyyszólván egyáltalán nincs. Ennek oka elsősorban az, hogy a városi gyár lényegesen olcsóbban adja a jeget, mint az aradi magánvállalkozás: a város üzeme ugyanis a gyárban 2 koronáért házhoz szállítja pedig 3 koronáért adja a jég mázsáját, míg a magánvállalat pedig házhoz egyáltalán nem szállít, a gyárban pedig négy koronáért számítja a jég kilóját.

— Az én nézetem az — mondotta a gépüzemigazgató — hogy elsősorban a magánüzem igényét kell kielégíteni, azután azokat az iparosokat, akiknél közegészségügyi szempontból is fontos, hogy jéggel el legyenek látva: a mézárásokat, henteseket, tejeseket. A vendéglősök, kávéosok, cukrászok és fűszeresek, akik beszerezhetik jégszükségletüket másutt is, amint hogy más években is másutt szerezték be, maradnának utoljára s ezeknél limitálni lehetne azt a mennyiséget, amelyet kaphatnak, például két mázsára naponta.

Fényes Dezső indítványozza, hogy a város használja fel a kedvező konjunktúrákat és emelje fel a jég árát.

Zádor Imre gépüzemigazgató bejelenti, hogy hasonló indítványt szándékozott tenni már csak azért is, mert deficit elkerülése céljából szükség is van az árak emelésére. Zubor Andor tb. tömeggyűző proponálja, hogy elsősorban azoknál emeljék fel a jég árát, akik luxuscikkeket foglalkoznak, például a kávéosoknál, akik az árakat folyton emelik s ma már egy fagylaltért nyolcovan fillért számítanak. A bizottság úgy határozott, hogy az árakat 250 fillérré, illetve három koronára emeli fel, a jéggyár új előfizetéseket a mai naptól kezdve nem fogad el, a jelenlegi napi jégmennyiség beosztását pedig a gépüzemigazgatóra bizza azon elv alapján, hogy elsősorban a nagyközönség, azután a mézárások, tejések, hentesek nyerjenek kielégítést, végül a fűszeresek, kávéosok, cukrászok és sörösök.

Bejelentette a gépüzemigazgató, hogy Lócs Rezső helyettes polgármesterrel folytatott megbeszélés alapján a jéggyár kibővítését illetőleg is árajánlatot kért a Schlick-gyártól elsősorban, amely a régi berendezést szállította s más gyáraktól is. A Schlick-gyárban jelenleg három berendezés áll készen, amelyek közül az egyik napi 40—45, a másik 60—65, a harmadik 95—100 mázsát gyárt. A hatvan-hatvanöt mázsra termelésére képes berendezéshez valamivel nagyobb kompresszort kellene venni, mert hozzávaló nincsen készre s így ez a berendezés 38,750 koronába kerülne. Ehhez járulna még egy 30 lóerős villanymotor, amely 2500—3000 koronába kerülne, végül az épületen is kisebb átalakításokat kellene eszközölni. A gyár kibővítése igen kockázatos, mert előállhat az a helyzet, amely a múlt évben: hogy tudniillik a városnak lesz egy nagy berendezése, amelyet nem tud produktíven kihasználni. Be lehetne ugyan rendezkedni melléküzemekre, mint például a győri hatósági jéggyár, amelyik olyan előfizetőknél, akik öt évre lekötik magukat, részletfizetésre szállít jégszekrényeket, vagy lehetne szőrmamegővással, tojáshűtéssel foglalkozni. Am legnagyobb akadály, hogy a gyár a szállítási határidőt öt héten állapította meg, de a mai szállítási viszonyok mellett ebben sem lehet bízni s így az új berendezésnek legfeljebb augusztus közepén, végén láthatjuk majd hasznát. Egy másik gyár olyan berendezést ajánl, amellyel mesterséges uton lehet természetes jeget előállítani. Az ilyen permeterő készülékek nagyon praktikusak, de a dologgal érdemben —

csak télen lehet foglalkozni, mert ilyen uton jeget előállítani csak két fok hideg mellett lehet.

A bizottság úgy döntött, hogy a gyárat egyelőre nem bővítik ki, a permetezők kérdésére pedig a télen tér vissza.

Panaszkodik a radnai gardián.

A híres bucsujáráhely a háboru alatt. —
Veszélgetés Priester paterrel.)

(Kiküldött munkatársunktól.)

Máriaradna, június 5.

Urnapiján látogattam meg Aradmegye egyik országos nevezetességét, az Európaszerte ismert máriaradnai bucsujárá helyét, ahol tudvalevőleg nemcsak Ferenc Ferdinánd, szomorú emlékü trónörökösünk, hanem II. József császár is hosszabb időt töltött. Kiváncsi voltam rá, hogy a háboru milyen képet rajzol a csodatevő Mária szent birodalmára. Ugy gondoltam, hogy a háboru miatt megnövekedett vallási fanatizmus megháromszorozza a zarándokok eszeit és talán még az ország határain kívül élő népekkel is találkozhatom itt.

Csalódtam. A kép, amely Máriaradnán urnap délutánján fogadott, csakugyan meglepő volt, meglepő, mert a hívők sokasága helyett alig ötven-hatvan zarándok mutatkozott. A radnai emlékeket árusító fasátorok lecsukott ablakaikkal lehangelő halotti képet mutattak. Mindössze két sátor volt nyitva és a tulajdonosnők ásitva szomorkodtak.

— Nincs élet — mondták sopánkodva — nem jönnek az ide a bucsusok.

A pompásan renovált templom üresen tátongott. Elmentem a kolostor főnökéhez, Priester atyához, hogy adatokat kérjek tőle Máriaradna háborus életéről. A gardián szobájába márkózza egyházi könyveket tanulmányozott, amikor a profán kérdések egész órára zúdult rá.

— Tervezés az — mondotta a szentéletű kolostorfőnök — hogy a háboru teljesen megváltoztatta volna az emberek lelkiületét. A legtöbban úgy-e egészen természetesen találunk azt, ha látva a háboru rettentő borzalmait, mindenki megtérne Istenéhez és azért könyökögne, hogy vége legyen már a borzalmas vérantának. Így kellene lenni. Azonban elszomorodott lélekkel állapítottam meg, hogy sajnos nem így van. Az emberek nagy tömege nem változtatta meg gondolkozását. Csak azok fordulnak Istenhez, akiknél közvetlenül jelentkezik a veszély. Akik minesenak bajban, nem tájékoznak ki lelkiületet az Ur előtt. Sőt arra is tudok példát, hogy van, aki ott a háborunak. Kora tavasszal prédikáltam arról, hogy a boldogságos Szűz közbenjárására, hásonyára májusban alapozódik meg a béke, mert lehetetlen, hogy az égből és a földön tovább tűnjék az a mélysárlást. Tudomásomra jutott aztán, hogy egyik ismert urasszony, akinek a férje katonai irodában működik, felháborodva jelentette ki: „Mi köze a papnak a háboruhoz és a békához? Az nem tartozik rá!” — Ez az asszony bizonyosan örülne, ha minél tovább tartana a háboru, mert érdekei így kívánják. Az emberekben még mindig nincs meg a lemondás érzése. Példa erre az is, hogy amikor mi Szent Antal alapunktából pénzösszegeket osztunk ki a háboru szerencsétlenjei között, mindig azt halljuk, hogy „jó lett volna még egy kicsivel több”. Csak akkor alázkodnak meg az Isten előtt, ha

a katasztrófa már bekövetkezett. Ismerek egy asszonyt, aki sohase volt templomban. A napokban aztán így könyörgött az oltár előtt: „Jóságos Istenem, tiz gyermeket neveltem fel és hatan vannak a haretéren. Engedd, hogy egészen tértjenek haza”. Most eszébe jut neki a jó Isten.

— Egy aradi ur, akit szabadgondolkodásáról ismernek, megjárta a haretéret és újból vissza kellett oda mennie. Mielőtt elment, eljött hozzám és ezt mondta:

„Aradon nem merek templomba menni, nem tártatom ki nyugodtan a szívemet. Eljöttem ide, mert nem akarok még egyszer úgy menni a haretérra, hogy Istentől bocsánatot ne esdekeljek bűneimért”.

— Ezek azt igazolják, hogy aki bajba jut, Istenhez tér. A többség azonban nem okul és talán ha a háboru mellett kolera is dühöngene, csak akkor jutna eszébe, hogy Istenéhez imádkozzék. A zarándokok száma nagyon megcsappant. Míg más években pünkösdkor nyolctízezer ember tolongott itten, most alig ezren voltak. A forgalmi korlátozás is közvetlenül befolyásolja a templom látogatását. Néha-néha előkelő látogatóink is vannak. Autón nagy társasággal jött például legutóbb Csekonics gróf. A háboru folyamán német tisztek is ellátogattak templomunkba. Katonatisztek általában szeretettel jönnek hozzánk. Láttam a minap egy magasrangu katonatisztet, aki zokogva térdelt az oltárjelőtt. Aztán letörölte könyeit és strammul kilépett a templomból. Tanulhatnánk tőle azok a kufárok, akik azért imádkoznak, hogy a háboru sokáig tartson. Érdekes azt is megemlítenem, hogy rengeteg misét rendelnek meg nálunk s mivel kevesen vagyunk lelkészek, nem is győzzük a miséket szolgáltatni.

A kolostorfőnök aztán elkeseredetten beszélt azokról az uzsorásokról, akik még a sebesültek számára vásárolt élelmiszekre is száz percentet akarnak nyerni.

— A mi környékünkön is vannak ilyenek — mondta — és ha tölem függene, én ismét behoznám ellenük a 25 bot rendszert.

Majd szólott arról is, hogy a nép a háboru kitörésének hónapjában egyáltalán nem akart dolgozni.

— Ugyis vége lesz a világnak — mondták — minek dolgozzunk?

— Én aztán összegyűjtöttem őket és megmagyaráztam nekik, hogy mi föltétlenül győzni fogunk. „Ti kívántátok a háborut — szólottam — tehát most fogadjátok barátságosan. Ti mondtátok, hogy bárcsak már valami jó háboru aratna az emberek között. Az Isten íme meghallgatta a kérésteket”. — A tömeg aztán sirva indult a munkára.

Ráter. Priester bepillantást engedett a kolostor nagy könyvébe is, amelybe sajátkezűleg jegyzí fel a nevezetesebb eseményeket. Többek között ilyen sorok olvashatók ott:

Október 25. Kétszázötven bucsus volt itt és mindnyájan meggyóntak.

Október 26. Győzelmi hírek jöttek, amire a must ára felszokott. Ha vereség híre jön, a nép mindent olesón el akar adni, mert azt hiszi, hogy mándjárt itt lesz az orosz és menekülni kell.

Április 24. Gróf Zelénski Róbertné meglátogatta a kolostorban elhelyezett sebesülteket.

A páterrel aztán lesétáltunk a kertbe, ahol sebesült katonák nyiszorogtattak egy ócska hegedűt. A kolostorban ugyanis állandóan 40 sebesültet ápolnak. Most van közöttük két dél-tiroli olasz is. A két erős férfi vidáman kísérté dallal a hegedűt.

— Nem sajnálják Olaszországot? — kérdeztük tőlük tolmács útján.

— Két sebesült szemé vállamokat szórt.

— Mi közünk nekünk Olaszországhoz? — harsogtak szinte egyetemben. — Mi olaszul beszélni szoktunk. Nem bánjuk, ha megis semmisítik azt a hitseget Olaszországot.

A páter megalégedetten fordult felém:

— Ugy-e nekem van igazam, amikor folyton azt prédikálom, hogy mi győzni fogunk.

b. l.

San Marino hadat izen.

(A világtörténelem legvidámabb tréfája. — Európa legkisebb országa a nagy háboruban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, június 5.

Két nap előtt olasz forrásból azt jelentették, hogy Salandra és Sonnino azt követelik San Marino köztársaságtól, hogy izenjen hadat Németországnak és Ausztria-Magyarországnak. Újabb híradások szerint a parányi állam késő is az olasz árulás mestereinek parancsát teljesíteni. Szinte hajlandó az ember ezt hallva arra gondolni, hogy humoros eszű emberek eszelték ki ezt a tréfát, a háboru legjobb viccét: San Marino hadizenetét.

Emlékeztet, hogy a háboru elején egy másik törpe állam volt: a monakói fejedelemség is foglalkozott azzal a gondolattal, hogy hálából játékszenvedéllyel felruházott francia és angol törzsközönsége iránt, hadbaszáll Franciaország és Anglia mellett. A két ország azonban köszönettel lemondott — Monako fegyveres támogatásáról. San Marinoval azonban másként áll a helyzet: ugylátszik az olaszok szükségét érzik, hogy a világ legkisebb országának hadizenetével fenyegetsenek meg bennünket.

Sokan lesznek, akik csak homályosan emlékeznek arra, hogy ez a liliputi országocska csakugyan megvan. Pedig San Marino valóban existál. K zépitália földjén mintegy hatvanegy négyzetkilométer a kiterjedése és lakosainak száma 11.002 ember. Se több, se kevesebb, pontosan ennyi. A parányi ország Pisoroe Urbini és Forli tartományok között és az Aruszk Appenninek lejtői közti dombos vidéken terül el, az Ansa és Morano folyócskák, valamint a Morecchia patakjai termékenyítik meg talaját. Nemi gabona, szőlő, gyümölcs és gesztenye terem meg San Marino-ban, azonfelül selyemtermeléssel és favágással foglalkozik a lakosság. Allattenyésztés is van.

Az „állam” igazgatását a független nagy tanács, a Generalio Consiglio Principe végzi, amely hatvan tagból áll. Ezeket egyenlő arányban a nemes patriciusok, a városi polgárok és a falusi földbirtokosok közül választották élet-hossziglanra, 1906-ban azonban összehívták az 1500. óta össze nem hívott nagygyűlést a san marinoi csafádóknek és akkor alkotmányt módosítottak; a nagy tanácsot most három évre választják és a végrehajtó hatalmat két capitani reggenti gyakorolja, akik a tanács tagjai közül hat havonként váltakozva kerülnek a kormányzásba. A népjólétéről és gazdaságról a nagy tanácsból választott tizenkettő tanácsa gondoskodik; egyúttal ez a legfőbb polgári és büntető bíróság is. A „kormány” azonkívül két államtitkárból, főkinestárnokból, a milícia főparancsnokából és két háromévenként újraválasztott bíróból áll. A legutóbbi években San Marino bevett 540.883 lírát, a kiadások 537.720 lírát tettek ki és így a boldog állam idáig elkerülte az államadósság áldásait.

San Marino fegyveres ereje a milícia, amelyhez a katonáskodásra alkalmas polgárok 18—60 éves korban tartoznak. A milícia négy századot állít ki: 38 tiszti parancsnoksága alatt 960 embert. Ezenkívül van még a nagy tanács gardája és a csendőrség. Az Olaszország a legutóbb 1872-ben megújított szerződés szerint a köztársaság Italia védelme alatt áll és Italia gondoskodik vám-, posta- és táviró ügyeiről is. San Marinoból még a modern államban annyira szükséges rendjel sem hiányzik: 1859-ben becsületrendet alapítottak öt osztállyal.

A köztársaság fővárosa Monte Titano Riminiből délnyugatra husz kilométernyi távolságban van. Riminiből pompás út vezet a várfalakkal és bástyákkal körülvett fővárosba, amelynek szűk utcáin kívül öt temploma, magos fellegvára, liceuma, Borghesi általalapított múzeuma, egy takarékpénztára, egy kórháza és össze-vissza 1600 lakója van. A fővároshoz csatlakozik a mintegy 400 lakosu Borgo di San Marino külváros.

A pirinyó államot legenda szerint szent Marino alapította, aki a negyedik században Dalmáciából vándorolt ide. Eleinte a ravennai exarchátushoz tartozott, később a frank-Combard birodalomhoz, majd a középkorban miniciplális

szabadságot szerzett, amelyet Montefeltro és Urbino grófjai szerződéssel védelmeztek. Innen kezdődik San Marino független államának alakulása. 1631-ben VIII. Benedek pápa, amikor az urbinoi hercegséget kártokába vette, formálisan is elismerte San Marino önállóságát és az itáliai dűlő városokban mindenkor sikerült a kis országok függetlenségét megőrizni, még Napoleon is megtárgyalta San Marint San Marinonak.

1849-ben Garibaldi Róma átadása után serege maradványaival San Marinoba menekült és innen kezdett katonai és tárgyalásokat az osztrákokkal. Később az egyházi állam területéről valószínűsíthetően menekült mindenféle szökevényeknek a kis köztársaságba, amelyet kétes existenciájú egészen elárastottak.

Igy történt, hogy San Marino kormányának hozzájárulásával Anconából 1800 osztrák katona 200 pápai eszendor vonak he San Marinoba és megtámadták a kis országot az oda menekültektől. A politikai menekültek külföldi utlevelet kaptak, a katonaság bűnösöként azonban átszolgáltatták az orosz hatóságoknak. Ez volt San Marino utolsó háborúja.

H I R E K. LEGÜJÁBS.

Elkészült, éjjel 2 órakor.
(Szerkesztés, cenzurázva.)

Berlin. A *Stadtmagazin* jelentéi Ganghofer Lajos író: Károly Ferenc Jóssef trónörökös a népiesség értékeitől szólva azt mondja, hogy a legmeghatározottabb népiesség a népből állított erős hadsereg, amely országának tudatában áll, és azaz nem él vissza.

Bécs. A *Tanin* jelentéi: A Krupp-fegyvergyár Konstantinápolyban fegyvergyárát alapít. Törökország hadianyaggal való ellátására.

Páris. A *Journal de Debats* katonai szakértője írja: A németek a tojtó-gáson kívül újabb, még télelmesebb meglepetést készítenek elő. A németeket azért nem izhettük ki, mert a franciák nem értik meg, hogy a győzelemhez jobban felszerelt hadseregre, messzebb vívó ágyukra, számosabb lövegre és fedettebb lövészárkokra volna szükség. A németek árkaik előtt maga Napoleon is összetörne. A vezérkarhoz kémikusok, technikusok és mérnökök is kellene.

Bécs. A *Neue Freie Pressen*ek jelentéi a sajtóhadizállásról: Csapatunk május elsőjén Galiciából huszonöt ezer négyzetkilométert foglaltak vissza, nagyrészt bevetett termékeny szántóföldeket.

Amsterdam. A *Journal de Paris* írja a londoni desek elleni Zepplin-támadásról: A Zepplin-jövetelét Ramsallból jelentették, tizenegyre érkezett, a holdvilágnál tisztán kivehető volt. Másfél óra múlva bombasó hullott Londonra. A bombák bizonyos, katonai szempontból meg nem jelölhető körzetre hullottak. Egy bomba közvetlen közelből egy 2000 személyt magában foglaló épület bejáratánál robbant fel, tíz bomba két helyen szét okozott.

Berlin. A *Birschewija* Wjedomosti május 28-iki vezércikkében kigúnyolja Romániát és azt tanácsolja, hogy jó lesz fellengzéséből visszatérnie a hozzá illő alázatossághoz. Bratianu tárgyalásainak illetlen volt a hangja, ezért nem is adtak választ Románia követeléseire. Románia Bessarabiát és a román-bolgár határ új kiegészítését követeli.

Szofia. Május 28-án, Szedibahortól északra a törökök egy nagy angol hajót megtorpedóztak. Másik két ellenséges andihajó, melyet

Imbros irányába elvontattak, utközben elsüllyedt.

Berlin. Junius 4-én német tengeralattjáró Baltischportnál elsüllyesztett egy Amur-típusú orosz aknakutató cirkálót. Junius 4-ről 5-re virradó éjjel tengerészeti lég-hajóink a harwichi kikötőtelepeket eredménnyel bombázták. Sok helyen tűz támadt. A léghajók sértetlenül visszatértek. Von Behncke, a tengerészeti vezérkar főnökének helyettese.

London. Az *Intim* nevű angol gőzöst a *Cap Lisordnál* német tengeralattjáró torpedólovással elsüllyesztette.

London. A *Times* jelentése szerint az angolok május 29. óta — tehát egy hét alatt — tizenegyezer embert veszített.

London. A *Daily News* írja: Az oroszokat most két oldalról: Przemysl és Stryj felől érik erős támadások. Ezek hatása abban nyilvánulhat, hogy az oroszok kényszerülnek kivonulni Galiciából.

Németország fölös élelmiszerkészlettel rendelkezik.

(Nincs kiéheztetés. — Megoldott élelmészeti nehézségek.)

Távirati tudósítás.

Berlin, Junius 5.

A képviselőház költségvetési bizottsága ma megkezdte a Bruttellé indítvány tárgyalását, amely javaslat a nép élelmészére, a szövetség-tanács új rendeleteire és az országos középonti hatóságra vonatkozik. Az államminisztérium alelnöke kijelentette, hogy az élelmész kérdését megoldottnak lehet tekinteni és hogy Németország tetemes tartalékokkal léphet át a következő aratási évrre. A németországi liszt-készletek újabb megvizsgálása során kiderült, hogy 6,965,929 métermázsa fölöl van. Hasonlóan kedvező a helyzet a burgonyakészletek tekintetében. A május 15-iki burgonyastatisztika szerint a jelenlegi készletek mellett még minden egyes lakosra annyi burgonya esik, amennyi békeidőben fogy. A jövő gazdasági tervet a létező és újonnan alapított intézményekre és berendezésekre kell felépíteni és úgy alapítani, mintha egy további háborús esztendő előtt állanánk.

London. A *Times* jelentéi Newyorkból: Az *Evening Post* egy angol és a német frontról visszatért amerikai kereskedő nyilatkozatát közli. A kereskedő azt mondja, hogy Németország kibírja a háborút, mert van elegendő élelmiszere. A német hadsereget eddig hét millió emberre becsülik, de még három millió áll kiképzés alatt és az 1915-ös évjáratot be sem hívták. Réznek bővebben vannak. Az egész ország földje meg van művelve. — Angliáról viszont így ír az amerikai kereskedő:

— Az az általánosságban nyert tapasztalat, hogy az angolok még ma sem ismerték fel egészen helyzetük komolyságát.

— Szurmay altábornagy kitüntetése. Budapestről jelentéi: Ófelsége Szurmay altábornagynak hadseregesoportja kitűnő és sikeres vezetésért a vaskorona rend első osztályát adományozta a hadiértményekkel. Szurmay altábornagy legutóbb Stryj-visszafohlálásánál ért el sikert.

— Hősi halál. Fővnyi János a Berta Testvérek aradi oég segéde 24 éves korában az északi harctéren elesett.

— Zichy Aladár gróf a királynál. Bécsből jelentéi: Zichy Aladár gróf, a néppárt elnöke, akit a király ma délben fogadott kihallgatáson, tegnap érkezett meg Bécsbe a Apponyi Albert gróffal tanácskozott, majd látogatásokat tett Burián István báró külügyminiszternél és Körber volt pénzügyminiszternél.

Zichy Aladár gróf 11 órakor jelent meg a királynál. Audienciája ötven percig tartott. Az audienciáról a következőkben nyilatkozott:

— Dacára Ófelsége jó egészségéről hallottaknak, meglepett Ófelsége frissessége és jó színe és az előadását kísérő kérdések sokasága. A király kifejezést adott szívbeli örömeinek csapataink hősiessége és a társadalom áldozatkésztsége felett. Benyomásom szerint a felség a legteljesebb reménnyel van eltelve.

— Dankl tábornok Przemysl diadalmas bevételéről. Bécsből jelentéi: Przemysl eleste alkalmával Dankl Viktor tábornok, a dicsőséges első hadsereg parancsnoka az Urnapi körmenet után a kaszánya udvarán sorakoztatta az önkéntes-osztályt és a következő beszédet intézte hozzájuk:

— Bajtársak! A legszebb sors jutott nektek osztályrészlül, ami halandónak valaha juthatott: ifjú évek minden erejével sikra szállhattok az emberiség legfenségebb javai, házi tűzhelyetekért, nyelveitekért, hitetekért, császártokért, a hazáért! Tíz hónapi nehéz küzdelemben legyűrtük az oroszok milliónyi hadseregét és futni kényszerítettük. Ma három óra harminc perckor Przemysl ismét kezünkbe került és ép úgy, mint északon, délen is le fogjuk gyűrni bátor és hősiesség fegyvertársaink segítségével az álnok ellenséget, amely megtámadta határainkat. Nektek önkénteseknek, a legénység elitjének mindenkor példát kell adnotok a többieknek szívós kitartásra, ha arról van szó, hogy nekiessünk az ellenség torkának, ha előre kell törtétnünk. Minden előjel azt mutatja, hogy ez az ellenség nem fog helytállni, ha keményen hozzáfogunk!

— Az új termés értékesítése. Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara elnöksége tegnap délelőtt értekezletre hívta össze az összes gabonakereskedőket, hogy megállapítsa azokat a javaslatokat, amelyek szerint az új termés értékesítendő volna. Az értekezleten, amelyet Steiner Ferenc kamarai beltag, az aradi Aru- és Értéktőzsde elnöke vezetett, az a felfogás volt uralkodó, hogy a megoldásnak olyannak kell lennie, hogy a fogyasztó közönségnek a kellő mennyiségű gabonával, illetőleg liszttel való ellátása a legsimábban történjék. Ezen kívül gondoskodni kell arról, hogy a hadsereg szükséglete a teljes évrre biztosítottak, továbbá, hogy esetleges feleslegeink Ausztria és Németország közlelmészére fordítsanak. Egyhangú volt az a felfogás, hogy mind e feladatok megoldásánál a nagy tapasztalatokkal rendelkező magyargabonakereskedelem segítségét és közreműködését igénybe kell venni. A rekvirálás eddigi eredménye és tanulmányai bebizonyították, hogy a gabonakereskedelem működése igen súlyos bajokra vezetett, úgy hogy a jövőben, ha a kormány a rekvirálás mellett foglalna állást, ennek végrehajtásánál a kereskedelem közreműködését nem nélkülözheti. A Kamara ilyen értelmű felterjesztést fog a kormányhoz intézni.

— Adomány. A csonka katonák alapjáa Weil Erzsé (Dombegyháza) 4 koronát adományozott.

— Temetés. Gränberger Ernő, a Hungária gyár főtisztviselőjének temetése junius 6-án, d. u. 8 órakor lesz gróf Leiningen-u. 8. sz. házból.

— **Jutalom az első vitézségi érdemért — az olasz harctéren.** Schenk Ferenc pécskai főszolgabírónál érdekes rendeltetésű adományt tett Novák Aurél dr. pécskai ügyvéd. A román származású ügyvéd száz koronát adott át a főszolgabírónak azzal a rendeltetéssel, hogy ezzel az összeggel azt a pécskai járásból származó katonát jutalmazza, aki az olasz harctéren szerzi meg a vitézségi érdemet. Az olasz hadszíntéren ment aradi katonák között bizonyos hamarosan akad, aki méltónak bizonyul a kettős kitüntetésre: a vitézségi érdemre és az azzal járó pénzadományra, hiszen a hitszegő briganti-ország ellen indított hadjáratba nemcsak lelkesedéssel, hanem az árulók elleni méltó elkészenedéssel megy harcba minden magyar katona. Schenk főszolgabíró Novák Aurél dr. adományát a cél megjelölésével a temesvári hadtestparancsnoksághoz küldte el.

— Az aradi iparos hadipénztár kölcsönei. A Weitzer alap gondozása ma délután Varjassy Lajos polgármester elnöklésével ülést tartott, a melyen ugyszólván kizárólag az alapítványból létesített aradi iparos hadi-kölcsön pénztár teendőit látta el. A bizottság 200 és 100 koronás tételekben 5700 korona kölcsönt szavazott meg aradi iparosoknak és ezzel a hadikölcsönpénztár eddig rendelkezésre álló alapját kimerítette. A bizottság ezután az aradi kereskedelmi és iparkamara beadványát tárgyalta. A kamara azt kéri a törvényhatósági bizottságtól, hogy a Weitzer-alapból a fa- és fémipariskola új épületének törlesztésére szánt és eddig fel nem használt 30000 koronás részleteit, a melyek közel kilencvenezer koronát tesznek ki, szintén a háború miatt szorultságba jutott aradi iparosoknak nyújtandó kölcsönökre használja fel és a kölcsönökre eddigi 200 koronás maximumát 500 koronára emeli fel. Elnök vita után a bizottság elhatározta, hogy a javaslatot pártolva terjeszti a közgyűlés elé, de egyúttal kimondta, hogy csupán minden egyes esetekben a kölcsönöket megfelelő biztositásokhoz köti. A bizottság végül utasította a számvevőseget, hogy a Weitzer-alap kamatainak különböző rendeltetésű összegeire az új pályázatot legközelebb hirdesse meg.

— Aradi tiszti a harminc és feleséknél Przemysl alatt. Babescu Gyula ujaradi földbirtokosnak két fia is van a háborúban. Az egyik: Elek kapitányi rangban mint zászlóaljparancsnok harcol; a másik: Viktor tüzérhadnagy és a harminc és feleséknél teljesít szolgálatot. Az északi harctérről legutóbb — május végén — írt leveleiben a következőket tudatta szüleiével:

— Az orosz hanyatt-homlok menekül és oly rettenetes fejvesztettséggel, hogy csak nagy marsokkal tudjuk elérni. Három napos ütköztünk volt, amelyben megvertük és első nap 940 orosz és 14 tiszte, második napon 3000 embert fogtak el bakáink. Przemyslen túl vagyunk és tovább szorítjuk ki őket. Érdekes nézni, amikor az oroszok megadás jeléül letérdelnek és zsebkendőt, fehér inget lobogtatnak. Egyebek közt egy orosz kutya is jutott kezünkre, gyönyörű szép állat, egy orosz tiszte volt. A neve most Harcos (Krieger) Muki.

— Eljegyzések. Sándor Dezső Arad Widhalm Deutsch Ilona Temesvár jegyesek. (Mindkét külön értesítés helyett).

Sensendorf József műszaki rajzoló eljegyzése Bogdán Sziduskával.

— Amikor a sebesült orosz fog. Sulyos sebesüléséből felépülve, mint lábbadozó beteg a napokban került haza Aradra a háziezred egyik fiatal hadapródja: Török László dr., Aradmegye tb. aljegyzője. A háziezred egyik nagy harcában orosz golyó furódott a tüdejébe. Amikor összeesett, oroszok vették körül és jóindulatúan behurcolták egy lövészárkba. Ott elszedték a revolverét, látesővét, mindezt olyan kedélyes jószággal, hogy haragudni se lehetett érte. Majd cigarettát kértek a sebesültől, de az ezüst cigarettatárcát kiürítés után visszakivánták és felette hálásak voltak, amikor Török dr. az egyik oroszoknak ajándékozta a tárcát. A sebesült szanitécet kérte, hogy sebet bekötöztessék, de az oroszok lemondással integettek: szanitéc az nincs! Közben hullámozott az ütközet és az oroszok elronantak, magára hagyták a sebesült tiszte. Török dr. később nagynehezen kivegyűdött a lövészárokból és a szemközti álló ellenséges rajvonalak tüze között igyekezett valamelyik csapatunk közelébe eljutni. A vérvesztéstől kimerülve órák alatt alig tudott néhány száz lépést tenni és végül egy elhagyott lövészárkban lefeküdt. Itt talált rá este felé két harminchármas baka, akik aztán elcsúsztak, hogy szanitécet, kötésszert hozzanak. Mialatt a két baka távol járt, egyszerre egy szép szál orosz katona jelent meg a lövészárkban.

— Szervusz pán, — üdvözölte barátságos kézzorítással az árok fenekén heverő fiatal tiszte és letelepedett melléje.

Türelmesen üldögélt ott, amíg a bakák vissza nem kerültek. Ezek egyike az orosz láttára nyomban lekapta Manlich-rit és célba vette a mosolygó, beretvált arcú, csinos orosz fiút, aki élénk gesztusokkal igyekezett megértetni, hogy nincs rossz szándéka, kész megadni magát. A sebesült Török dr. is összezavodva minden erejét odakiáltott a két katonának:

— Ne bántsátok, hiszen — én fogtam ezt az oroszot!

És csakhamar megindult a különös menet: a sebesült a rögtönzött horágyon, a két baka és a jókedvű orosz, aki a sebesülttől jött megadni magát.

— Oroszok tudatják az olasz hadizenetet. Az északi harctéren harcoló egyik honvédszázados K. Lajos érdekes levélben írta meg unokahugának Attilának Aradra: hogyan kaptak hírt katonáink az olasz hadizenetéről.

— Most körülbelül tízezer napig nem láttunk levelet, mert tábori postánk követte előnyomulásunkat. Az oroszoktól mintegy 200 lépésnyire vagyunk, jól beásva és kölcsönösen őrködünk, hogy szemközt ki ne dugja senki a fejét. A minap fényes nappal a kedélyes orosz társaság sárkányt bocsátott fel az árokból. A szél mi felénk hajította és katonáink ügyesen el is fogták. Hát levelet írtak nekünk rajta, hogy az olaszok is megizenték a háborút. Ezt a hírt igazán az oroszoktól hallottuk először, mert mint említettem, postánk akkoriban nem működött. Az oroszok többször próbálták azóta is sárkányt küldeni, de nincs szerencsájük, mert a szél pár nap óta mindig más irányba fúj. — Tehát újabb ellenséggel állunk szemben. De bizunk erőnkben és reméljük, hogy az első sebesültszállító vonatok után az olaszoknak elmúlik a kedve a háborútól. Ha megtudják ott Itáliában, hogy milyen hatása van egy harminc és feles és negyvenkettes ágyúvédéknek, akkor ők is másképpen fognak gondolkozni. Egyébként sem hisszük, hogy az olasz királynak ellenségeinket a sárból. Bizunk a jó Istenben, mert mi az igaz ügyért harcolunk és jaj an-

nak az olasz seregnek, amely véletlenül a honvédséggel kerül szembe.

— Ellélt tejhamisítók. A háború óta 50-200 százalékkal emelkedett az élelmiszerek ára. Ma például az aradi piacon 38 fillért árulják a tej literjét és mint a rendőrség kiderítette, ez a tej a legtöbb esetben vagy romlott, vagy pedig kutyával hígított. Arad város vegyész Mezlényi Emil dr. csupán az utolsó tízezer nap alatt több mint száz alkalommal állapította meg, hogy az aradi és a környékről bejövő piaci tejárusok lefőltözték, romlott és vízzel hígított tejet hoznak forgalomba. A lelkiismeretlen tejhamisítók sajnos nem lehet méltó büntetéssel sújtani, minthogy a törvény a tejhamisítást csupán kihágásnak minősíti, ami csak pár napi elzárással és pénzbírsággal büntethető. Grunáz László dr. rendőrkapitány ma a következő tejhamisítókát ítélte el:

König Pétert, Szenteányfalva 10 koronára. Schmidt Péternét, Óthalom 5 napi elzárásra és 100 koronára, Németh Mihályt, Arad 48 koronára, Pávics Antalot, Óthalom 5 napi elzárásra és 58 koronára, Biró Flóránét, Óthalom 5 napi elzárásra és 100 koronára, Csillás Mikosnét, Zsigmondháza 48 koronára, Mikalacsán Flóriánét, Mondorlak 48 koronára, Nadeszku Jánosnét, Mondorlak 65 koronára, Alexa Máriát, Zádorlak 2 napi elzárásra és 28 koronára, Igaz Miklósát, Zádorlak 2 napi elzárásra és 36 koronára, Mohács Péternét, Maroscsicsér 5 napi elzárásra és 116 koronára, Petisors Stéfán, Ópécska 3 napi elzárásra és 60 koronára.

— A tartalék kórház panasz. A Darányi-utcai tartalékkórház parancsnoksága azzal a panaszszal fordult a városhoz, hogy a kórház udvarán az eső és talajvíz csatorna hiányában hatalmas pocolyává gyűlt össze, amely megfertőzi a levegőt. A tanács úgy határozott, hogy felszólítja az épület tulajdonosát, az aradi görög keleti román püspökséget, hogy csatornát építtessen a házba.

— Négy gyermeket agyonlőtt a villám. Pusztító orkán dult tegnap Aradmegye egy részében. Háromalmás községben négy gyermeket, Zimbrán Tédort, Zimbrán Pávét, Suta Györgyét és Turk Lukráciát a mezőn ért a zivatar. Egy fa alá menekültek előre, egy villám azonban a fába sújtott és mind a négy gyermeket agyonlőtte.

— Adomány. A polgármesteri hivatalhoz a mai napon az aradi siketnéma intézet tanári kara 20 koronát, Weiss Lajos pedig 5 koronát juttatott a hadbavonultak családtagjai számára.

— A Vörös Félholdnak. A Mezey István szerkesztésében megjelent Magyar-Török Almanach eddigi tiszta jövedelmét, kerek 2500 koronát, szerző megbízásából az Atheneum a Vörös Félhold felsegítésére alakult Országos Bizottságának adta át. Szerző és kiadó az Almanachról még eredő összes további jövedelmet is a Vörös Félholdnak engedte át. A rendkívül érdekes tartalmú Almanachból egy 3 koronás lázott és egy 20 koronás diszkiadás selyemkötésben jelent meg.

— Gyermekkocsik legnagyobb választékban Fischer áruházában a Szabadság-téren. Összeesukható nyári sport-kocsi már 16 koronától, ülő és álló patent gyermek székek 14 koronától. Kérném a cégre figyelni. Fischer áruház a Szabadság-téren. 227

AZ ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	— — — — —
Postaköltség	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — — 151
Nyomda	— — — — — 151

Egy kis női-kalauzról.

— Szolgálhatok jegyekkel? — halkan, szinte lájva szól az utasokhoz a kis szőke asszony. A kere megmozdított, amint leszakított a jegyeket. Utóvarian segítette fel a lépcsőn a hölgyeket, az arcán meg a verejték gyöngyözött. Nem csoda. Meleg van, nagyon meleg. A hosszú sűrű köpeny csak növeli a meleget. De hát nem veheti le. Ez adja meg a kalauz-jellegét.

Mindig újabb és újabb utasok szállnak fel. Nagyon figyel a megállónál, hogy ne csöngessen előbb. Ha éppen benn van a kocsiiban éber tekintettel néz a lépcsők felé, vajon van-e még leszálló, vagy felszálló utas. Aztán ügyesen megrántja a csöngő-szíjat. És a villamos elindul, átszeli a népes utcákat. Átszeli a zöld ligetet. Mennyi itt az ember. A kis szőke asszony szíve megmozdul. . . . Ő nem lehet itt. Pedig milyen jó is lenne ide kijönni a három gyerekkel, akik odahaza vannak magukra hagyva. . . .

Három hatalember száll most fel. Léhán dudoigatnak magukban, a fejükön félrecsapva a kalap. Mindegyik gomblyukában egy nagy szegfű. A külsőjük, a modoruk egy csöpp intelligenciát sem árul el. . . . Kiöltözött iparos legények lehetnek.

— Szolgálhatok jegyekkel? — a kis szőke asszony szomora szolgáltkészséggel áll meg előttük.

A hatalembernek összemoszolyognak. Az egyik erősen az asszony szemébe néz. A másik már rá is mosolyog. Az asszony úgy tesz mintha észre se venné a újból megszólal:

— Milyen jegyet parancsolnak?

— Egész csinos — jegyzi meg most a harmadik.

— És milyen snájdigan illik hozzá ez a dressz. Az a sapka pompásan áll.

A harmadik egészen nekibátorodik. Ez már tényleg is eszelezkedik. . . . Odahajol az asszonyhoz és megérinti a kezét.

Az asszonyka úgy tesz, mintha észre se venne semmit, mintha csak véletlenségből ért volna a férfi keze az ő karjához. Nem szól semmit. De a szemel annál többet beszélnek. A szája széle már vonaglik. . . . Egy pillanatra elfordul és egy tűni szeméből az oda szoruló könyccseppet. . . .

— Kérem urak, milyen jegyet óhajtanak? — szól újból és a hangja megcsuklik.

— Előbb majd magában gyöngyözködünk — szól az egyik és szemtelenül fixirozni kezd a kis nőt.

Az asszony szája most már erősen rángatózni kezd. Már nem bírja tovább. A finom, szolgálatkész hangot felváltja az erőyes, bátor asszonyhang:

— Mit gondolnak az urak, mi vagyok én? Miért vagyok én itt? Hogy türjem szeszélyes csunya viselkedésüket. Így nem viselkedik egy jóra való férfi egy védtelen gyöngye nővel szemben. De nincs, nincs igazság e földön, ha ilyen életerős emberek, mint maguk, idehaza léteznek. Miért van ott a többi? Miért szenved a többi? Maguknak is ott kellene lenni és harcolni a többivel. Vagy ha már itthon vannak, legalább másképpen viselkednének egy gyöngye védtelen asszonnyal szemben. Mit gondolnak, passzióból tudom én ezt a hivatást? Olyan nagyon kellemes nekem itt? Ha a szívembe látának, akkor nem lennének ilyen szemtelenek. . . .

Az asszonyka azca tübben égett és olyan nyomatékka elvette ki ezt az utolsó szót, hogy egészen belecsuklott a hangja. Egy idősebb ur figyelmes lett a jelenetre és most fejcsóválva szólalt meg:

— Az ilyen neveletlen fiúk veszélyeztetik a szegény, védtelen nő helyzetét. Szégyelhetik magukat.

— Ne igazságot magát nagyságos uram, — szól közbe a kis asszony. Majd megvetésként az ég. Csak belátnának a lelkembe. Nekik kellemes látni egész nap helyett. . . . és úgy

szenvedni, ahogy én szenvedek lelkiileg. . . . Már a testi fáradságról nem is beszélek. A míg szakgatom a jegyeket, azt hiszem, hogy a szívem megszakad. Azt sem tudom, merre, hová, gondoljak először. Az uram a harctéren, már négy hónapja nem ír. Három gyereke van odahaza, három neveletlen gyerek. Este sírva várnak haza. Éhesek. Azt mondják szurás van a gyomrukban az éhségtől. Pedig olyan sok pénzt adok ki naponta élelemre. De amikor a sok pénzért most ugyiszólván semmit se lehet kapni. Nehéz ez az élet, bárcsak ne ismertem volna meg. . . . Mit és az élet egy elhagyott, gyöngye védtelen asszonynak? . . .

A kis női-kalauz szemel megeredtek és olyan fájdalmas volt hallani, amint könnyein keresztül odaszólt a legújabbban felszálló utasokhoz:

— Szolgálhatok jegyekkel?

Lia.

TARKASÁGOK.

(A gyakorlat.) A harctéren küzdő egyetlen fiú, a család büszkesége a vaskeresetet kapta. A nagy kitüntetés egy felette sikeres, kitűnő ostrom vezéréseért járt ki. A fiatal hőnek történetesen menyasszonya is van, aki amidőn a kellemes hirt hozó távirat megérkezett és annak tartalmát megtudta, mintegy dicsekedve mondta a leendő apósának:

— Ezt is nekem köszönheti!

A család tagjai mosolyogva néstek egymásra, majd a kitüntetett édesanyja csodálkozva kérdezte:

— Hogy érted ezt édesem?

— Ugy, hogy a Béla, mielőtt a menyasszonya lettem, mindig ostromolt és annyira belevakarolta magát, hogy ennek most a harctéren is hasznát veszi. . . .

(Uj oltás.) A katonai önkéntes lekolában a katonákat rövid idő leforgása alatt hatszor beoltották. És pedig tifusz, himlő, kolera ellen kapták az oltásokat. Egyik a-i fiatal ember, aki az oltások után sem vesztette el a jó kedélyét, a legnagyobb komolysággal fordult az orvoshoz.

— Kérem szépen főorvos ur, nem kaphatnék még egy oltást?

— Na hallja, magának még nem elég. Mi ellen akarja?

— A háború ellen — válaszolta a jelenlevők legnagyobb hahotája között. . . .

(A marhák.) A Vadászúrt söröző-asztalának halottja van: Glück Károly. Nemcsak leghüségesebb tagja volt az asztalnak, de egyike azoknak, akik a legtöbbet adtak az asztalnak városzerle ismert derűjéhez, humorához. Az apróságok között, amelyek az ő személyéhez fűződnek, a jóízűbbek egyike ez:

Felháborodást színelve jött egyszer az asztalhoz:

— Képzeljétek, ez a Heller, ez a szemtelen, mit tett velem.

Heller az ier. hitközség egyik alkalmazottja, a kinek reszortjához tartozik az is, hogy az aradi vágóhidon a rituális célra szánt vágómarhák kivégzését eszközli.

Es előmutatja a cédulát, amelyen Heller az napi tevékenységet tömör vonásokban feljegyezte, a következőképpen:

„Koch Mór — egy marha“.

„Glück Károly és testvére — két marha“.

— Nohát, — mondta nevetés közben Glück Károly — ha a Koch Mór ezt magán hagyja száradni, de én megmutatom, hogy nem hagyom magam a haláltól lemaradni!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. N. L. A kért lappéldányokat a kiadóhivatal már elküldte.

Igazság. Ujabban azoktól, akik nem vállalnak mezőgazdasági munkát, megvonják a hadisegélyt. Ezzel munkára is sorsították jórésben azokat, akik az állami segélyből dologtalanni akartak megélni. A munkásjeggyel utazás tudomásunk szerint csak munkásigazolvány felmutatásával lehetséges. Azt már nem lehet kizárni, hogy a munkásigazolvánnyal vonatra szálló asszony csakugyan dolgozni megy-e.

F. F. Időközben megjelent az erre vonatkozó hirdetmény és így kérdésre választ kapott abban. Előbb pedig mi sem mondhattuk volna meg.

Husz éves előfizető. Bár nem tudtuk kibetűzni, hogy milyen kereskedő, annyit így is mondhatunk, hogy kereskedőknek nem kell jelentkezni, csak a felsorolt mesterséget folytatónak.

H. Kedvesek ezek a „kórházi pillanatképek“, de ilyen százat lehetne írni. Semmi megkapóbb, figyelemreméltóbb nincs ebben két epizódban. Nem közöljük.

R. József. Arra nincs időnk, hogy leveleket írjunk ilyen ügyekben, de itt szívesen válaszolunk kérdésére. Az ugynevezett svindli-kurzusnak vége. Fölösszámmal van most jogosított önkéntes és nem lehet, nincs is idő arra, hogy ilyen előkészítő tanfolyamok elvégzésével foglalkozzanak. Koránál fogva különben sem kerül besorozásra.

N. N. volt fogoly. Névtelen levél alapján. bármily érdekes a hír, nem közölhetjük. Annál kevésbé tesszük, mert hivatalosnak mondható helyről épen az ellenkező értesítés jött Aradra, mint az, amit ön megsemmisíteni kért levelében ír.

2432. sz. sorsjegy. Az eddig megjelent sorsolási listák szerint nem nyert.

Brád. 1. Vártüzérséghez még jelentkezhetnek, de természetesen el kell nyerni valamelyik vártüzér-osapat felvételi bizonylatát. Ujabban a hadügyminisztérium — nem jelölve meg közelebbről az egyes tüzérségi osapatformációkat — általánosságban azt közölte, hogy a tüzérséghez már nem vesznek fel önkéntest. 2. Természetesen tisztképzőbe kerülnek. Akik ott nem boldogultak, altiszti kiképzést nyernek. 3. Nem tudjuk melyik pótszemlére gondol és így nem tudunk válaszolni. A 24—36 évesek már bevonultak, csak a 36—42 év közöttiek behívása van még hátra. Ennek terminusát nem állapították meg eddig.

VÁROS ÉS MEGYE

A város mozijegyei. A tanács mai ülésén Kovács Vince kulturtanácsnok beszámolt arról, hogy a debreceni városi nyomdában megrendelt hatvanezer darab mozijegy elkészült. Ennek kapcsán bejelentette, hogy a mozgóképfélszínházak jegykészletét a könyvvezetőség Baros Dezső főszámvivőheiyettes átvizsgálta s azokat rendben találta. Az egyik mozgóképfélszínház április 15-től május 31-ig 28.800 korona értékű jegyet vett át, a másik körülbelül szintén ennyit. Múltán megállapítást nyert, hogy a moziknak még a régi jegyekből készleteik vannak, intézkedés történt, hogy ezek haladéktalanul bevonassanak.

Folytatólagos sorrendje az Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottsága által 1915. évi június hó 9-én délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügydara-boknak. 24. Popoli Viktor kérvénye a város községi kötelekbe való felvételének kiállításba helyezése iránt. 25. Theisz János gépész kérvénye nyungdíjaztatása iránt. 26. A belügyminiszter ur leirata az 1914. évi póthitel engedélyezése tárgyában. 27. A kereskedelemügyi miniszter ur leirata az 1915. évi közuti költségelőirányzat jóváhagyása tárgyában. 28. Karhanek Ferenc kérvénye a községi kötelekbe leendő felvételének kiállításba helyezése iránt.

§ Eszkütszéki tárgyalások. Hétfőn kezdődik az új eszkütszéki ciklus az aradi törvényszékem. A cikluson mindössze két ügy kerül tárgyalásra: Vostyinar János gyilkossági ügye, amelynek tárgyalását három és Máté Sándor és társai gyilkossági ügye, amelynek tárgyalását 5 napra kontemplálják.

(—) A siketnéma-intézetben június 13-án, szombat vasárnap reggel 8—10 tartják meg az iskolai évet befejező nyilvános vizsgálatot, amelyen az érdeklődő közönséget szívesen látják vendégül. Külön meghívókat nem fognak az idén szétküldeni.

**Felolós szerkesztő :
Rudnyánszky Endre.**

Szabadság-tér 11. számú házban egy nagyobb üzlet helyiség, mely esetleg két üzlet céljaira is alkalmas, továbbá ugyanott az I. emeleten egy négyszobás saroklakás, folyó évi november hó 1-től bérbeadó. Bővebbet a házmesternél. 1880

Özv. Glöck Károlyné szül. **Singer**
Laura úgy a saját, mint az alulírott rokon-
ság nevében a mérhetetlen esapás okozta
fájdalomtól lesújtva tudatja, hogy imádott
jóságos hitvestársa, a legjobb vő, az ön-
feláldozó testvér és rokon

**Arad város törv. hat. biz. tagja, az Aradi
Ipartestület örökös tb. elnöke, az Aradi
Polgári Takarékpénztár igazgatósági
tagja, az aradi kereskedelmi és iparka-
mara beltagja, az Aradi izr. jótekon-
ysági egyesület elnöke stb. stb.**

Áldásdus életének 66-ik, boldog házasságának 45-ik évében f. évi június hó 5-én 6-jel 2 órakor rövid' szenvedés után jobblétre szenderült.

Bokdogult drága halottunkat f. hó 6-án d. u. 5 órakor fogjuk az Erzsébet királyné-közut 9. sz. gyászházból az izr. sírkertben örök nyughelyére kísérni.

Aldott legyen drága emléke!

Arad, 1915. június hó 5-én. 2061

Özv. Singer Amália, anyósa. Özv. Fischer Jakabné szül. Glück Hanna, Glück Ignác, Gabos Soma, Glück Dávid, Glück Zsigmond, testvérei. Singer Ede és neje sz. Schwarcz Antonia, Kohn József és neje sz. Singer Józsa, Glück Ignácné sz. Groszman Gizella, Gabos Somané sz. Goldberger Róza, Glück Dávidné sz. Hönig Róza, sógorai és sógornői. Singer Sándor és neje, Kaszab Géza és neje, Gemes Imre és neje, Stern József és neje, Ernst József és neje, Kauders Mór és neje, Szalai Andor és neje, Stein Mór és neje, Weisz Dezső és neje, Karczag Vilmos és neje, Kohn Etta, Glück Olga, Glück Rezső, Glück Fénice, Glück Gyula, Glück Henrik, Dr. Gabos Jenő, Gabos Gyula, Glück Jenő, Glück Andor, Glück István, unokahugai és unokahúgcserei.

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

A Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság igazgatósága, felügyelő bizottsága és tisztségviselői kara mély fájdalommal és a legőszintébb gyász érzésével tudatja, hogy igazgatóságának érdemekben gazdag, lelkes buzgalmu tagja

Glück Károly ur

folyó hó 5-én jobblétre szenderült.
A meghaldogult holt tetemel folyó
6-án, délután 5 órakor fognak az Eötvös
utca 9-ik számú gyászházból az izr. teme-
tőben örök nyugalomra helyezettul.
Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni!
Arad, 1915. június hó 5-én. 2064

Medgyaszay

Kabaréja

MA, vasárnap este

a Fehér Kereszt télikertjében

tartja
második előadását

teljesen új műsorral.

Helyárak:

I. hely 3 kor. II. hely 2 kor.

Kezdeté 9 órakor.

**Junius hó 6-án, és 7-én,
vasárnap és hétfőn.**

**A Nordisk Films Comp.
legújabb szenzációja:**

A cigány leány

társadalmi dráma 3 felvonásban.

Főszereplő:

Elba Thomson

Az előadások hétköznapokon 1/8, 1/8 és 9 órákor, vasár és ünnepnapokon 3, 1/5, 6, 1/8 és 9 órákor kezdődnek.

Következő
újdonságok
érkeztek

KERPEL IZSÓ

**100,000 kötetes
kölesönkönyvtárába:**

Br. Váradi Balogh György: Ahol az agyu
szól, Szikra: Ez az, Hoggard Rider: Atya-
visszatér, László Miklós: Fronton, Kétnok
Idor: Háborus tréfák, Landauer Béla: A
nagy esztendő, Herczeg: Sarajevótól Lódzsig
Lovik Károly: Egy elkésett lovag, Malonyay:
A virtus, Szomaházy: Egy kém története,
Móricz Zsigmond: Mese a zöld fűvön,
Barabás Arthur: Kis mesék a csücsdöknök,
Karinthy Frigyes: Beszéljünk másról, Bródy
Sándor: II. Fehérkönyv, Ambrus Zoltán: A
lóparti gyilkosság, Koch: Az anyajegy, Kunt:
Linke szerkesztő, Heyking: Csun, Zemplényiné:
A leghatalmasabb érzés, Zóráy: A megváltó sze-
relme, Hevesi: A becsület, Czöbel: A két arany
hajszál, Hervieu: Az idegen, Garal: Dr. Molikrisz-
rögeszméje, Butti: A boldogságért, Sven Hedin:
Egy harcban álló nemzet, Doyle: Veszedelem,
Karinthy: Két hajó, Lillienron: Háborus novellák,
H.: Vörös könyv, Császárs: Az ezredesék, Lux
Terka: Novellák, Nagy Endre: Csataképek, Tá-
bori levelek, Williamson: Az erdőkfia, Krudy:
42-es mozsarak, Mann: Halál Valenczeben, Lager-
löf Liljencrona otthona, Jóka: Kedves atyafiak,
Ferrals: Igen! Nem.

Nemethen: Boy Ed Ida: Ein Augenblick
im Paradies, Richard Voss: Mit Weinkrub
in Haar, Roman, Vollquartz Ingeborg: Peterszen
und ihre schwesstern, Dahl: Der Zuchtmeister,
Ballestrem: Weissc Tauben, Eden: Graf Alexis
Bodiskov, Glyn: Drel Wochen, Harder: Thö-
nerne Füsse, Rachel: Baldberelt, Die heilige
Riza, Werder: Im Inselmeer, Aage Madelung Die
Gazeichneten, Zobelitz: Aus tiefen Schacht, Ras-
mussen: Was Frauen wollen, Schubin: Die
Flucht nach Amerika, Hariwig: Haus Biken-
bach, Zobelitz: Der Herr im Hause, Wer-
der: Die Meistergeige, Harder: Erbünde
Schumacher: Kaiserin Eugenie: Seeliger: Peter
Voss der Millionendieb, Schtrokaner: Die sie-
bente Grosmacht, Gontard: Seelenverkäufer,
Lützburg: Freda Hलगren, Wasner: Der Presseball.

**Külsőndíj: havonként 1 korona
40 fillér vagy kötetenként fi-
zetve 10 fillér.**

Vidéki bértők is a legfigyelemesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

újdoncságok érkeztek

**Zenekölcsöntári díj havi 2 korona,
vagy füzetenként 20 fillér.**

Legujabbak: Kondor: Akkor még nyár volt Reményi: Levél egy urilányhoz, Gebhardt: Hősök álmja. Valse, Daniderff: Jöjj velem virulni violám, Lehár: Huszárdal 1914., Pap: Áldás: sék a király! . . . Rényi: Arad a Tisza (Tisza virágból), Huszka: Huszárnóta, D.: Te csak szeress...

Egyes könyvek és egészségkönyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

**könyv-, zenemű- és papír-
kereskedése Aradon.**

Értesítés.

Tisztelettel értesitem a közönséget, hogy mivel a hatósági jéggyár termelő-képessége kivan merítve az eddig történt rendelkezésekkel, újabb előfizetőket egyelőre nem fogadhat el a vállalat.

Zádor Imre,

városi gépüzem igazgató.

9065

Ernst Schulz jun. Ges. m. b. H. Augsburg a. E.

8948

Elárusító helyek falragasz útján megtudhatók.

Nyíltér.

Rohitschi ásványvizek: Tempel-Styria-Donati-forrás

Tiszta természetes töltés.

Kiváló gyógyvizek:

Gyomor-bélhurut
(vérhas, hasmenés, tifusz)

**Orvosilag
ajánlva!**

hugysav

cukorbetegség

**májbajok
ellen.**

**Bevált
gyógyeredmény!**

Főraktár Magyarország részére: Hoffman
József Budapest, V., Báthory-utca 8. szám.

Uj szálloda

Nagyváradon, a Rákóczi-uton!

Megnyílt a nagyuri kényelemmel berendezett

Vaiszlovich Park-Szálloda.

60 szobával és lakosztályokkal. Fürdőszobákkal, minden szobában meleg-hidegvizes mosdókkal. — Melegvízfűtés. Vacuum Cleaner, higiénikus berendezés. — Zene-mentes, csendes és tiszta hely.

Nagy fenyves park, lugasokkal és Glorietekkel!

Nagyváradon, Rákóczi-ut 5. sz.

Telefonszám: 808.

Villamos megállóhely!

Automobil garage és istálló.

1881

Legjobb üdítő ital

**MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER**

SÁVANYUVIZ

Iszogatás
szénavegyék
könnyen emészthető,
az egész szervezetet
felkészíti.

9331

Ügynökök és házalóknak

alkalom kínálkozik egy minden háztartásban könnyen eladható új és kedvelt cikk eladása által naponta bebizonyíthatóan 30-40 koronát keresni. Menekülteknek is igen alkalmas. Adolf Oppenheim, Máhr-Ostrau, Brückengasse 13. 8903

STOOSZ GYÓGYFÜRDŐ

(Abaújtorna-megye)

**Elsőrangú klimatikus gyógyhely
és vízgyógyintézet.**

Igen mérsékelt égh. kitűnő ellátás. Elő- és utóidényben a szobákban jelentékeny engedély. Fürdő-idény: június 5-től szeptember végéig. Posta- és táviratállomás helyben. Vasúti állomás Mezőszőlő. 860 méter a tenger színe fölött. Gyógyfürdői lényegesen között, különösen kedvező tavaszi és őszi időjárással. Klímája enyhe, levegője ózidos és pormentes, ivóvíze páratlan. Gyógyeszközök: Vízgyógyászat, tejkúra, fenyőoxigén- és szénavegyék-fürdők, masszázs és villamosítás. Igazgató-őrnagy: Dr. Csirfusz Dezső kir. tanácsos. Várkonyi és a Ferenc József-rendek lovagja. A „Városmajor Szanatóriumot” a nyári hónapokban a társaság vezeti. Bővebb felvilágosítást készséggel ad a főorvosi igazgatóság.

KATONÁINK ÉLETMENTŐJE A
**„SZANITEC”
TETÜPOR**

Legbiztosabb szer a kiütéses tifuszt
terjesztő ruhatetek ellen.

Gyógytárakban, drogériákban már mint kész tábori csomag (csak a címet kell ráírni) kapható 1 koronáért. Kérjünk azonban határozottan „Szánitec”-port, mert mint minden jónak, ennek is akadót sültény utánpótlása. Ahol nem volna kapható oda 3 dobozt utánpótlással küld, Auber gyógytára, Mohács. 8747

Uj könyvek.

* A Társaság. Zsoldos László és Fügl József novellája, Nyáry Albert báró elbeszéléseinek folytatása. M. Radich Jolán és Farkas Gábor és Nil versei teszik érdekessé A Társaság legújabb számát. A pompásan sikerült illusztrációk közül Jenő kir. herceg arcképét és a könyörgő kormenetről készült foltvélt említjük meg. A Társaság előfizetési ára egész évre 18 Kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. Mutatvány-számot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Ritz szálló.

* A világháború képes kronikájának a 35. füzet, színes változatos tartalommal, gádzagon illusztrálva jelent meg. Rendkívül érdekes, eredeti harctéri felvételeivel együtt a német katonák tábori életét mutatja be, melynek művelője pedig német tábori te-

lefon-állomást ábrázol az Aisne partjáról. Közel továbbá a szám Fischer Edének, a bukovinai hős csendőrezendesnek életrajzát és arcképét, míg a mai hadviselés rovatában az autómobilnak a háborúban való nagy szerepét ismereti. Egy füzet ára 24 fillér, előfizetés negyedévre 8 korona Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Üllői-ut 18.

* A Nyugat szépirodalmi folyóirat június 1-1 száma a következő nagyszámú aktuális és igen érdekes tartalommal jelent meg: Ambrus Zoltán: Háborús jegyzetek. Nagy Zoltán: Egy régi álom-virág (vers.) Langyel Menyhért: Egyszerű gondolatok. Tóth Árpád: Tavaszi est. Bacchánus. (Samain Albert versel.) Vámbéry Ámin: Oroszok. Harry Russel-Dorsan harctéri levelei. (13.) Gallovich Károly: Nincs!-király. (Vers.) Móricz Zsigmond: Athelyezés. (Elbeszélés.) Tesánszky József Jenő: Vers. (Régi szövekhöz.) Ady Endre: A rabbiság sorsa. (Vers.) Bálint Rezső rajza. Figyelő; szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Lónyay-utca 18. Előfizetési ára: egy évre 24 kor., félévre 12 kor., egyes szám ára 1 kor. 20 fill. Mutatvány-számot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

Az „Aradi Kereskedők Köre” helyeszközlő osztálya

mielőbbi belépésre keres:

Aradi cég részére rőtös és rövidáru segédet, továbbá több gyakorlattal bíró nőtisztviselőt.

Vidéki cégek részére 2 rőtös és rövid, több vegyes szakmabeli alkalmazottat.

Végre aradi és vidéki cégek részére irodai gyakornokokat.

Ajánlatok fenti címre küldendők.

Csak válaszbélyeggel ellátott levelekre válaszolunk.

**Az Aradi Kereskedők Köre
helyeszközlő osztály**

1345

igazgatósága.

„Matteine”

poloska és molyirtó vállalat

Arad, Tabajdi Károly-utca 1. sz.

Telefon 10-45.

(Tulajdonos: Fischer)

Elvállal teljes bérházak, szállodák, intézetek, nagyobb magánlakások fereg elleni biztosítását csak egy évi bérért. — Poloskák és ezek pótlásának végleges kiirtását egy évi jótállás mellett. A tisztítandó szobákból sem a butort, sem semmi más nem távolítottuk el, így az irtási munkát a háztartásban semmi kárt, vagy zavart nem okoz! 1394

Költözködők figyelmébe!

villany bevezetéseket,
csillár átszereléseket
jutányosan végez

Kalmár József
villanyszerelési vállalata
Arad, Salac-utca 2. sz.
242. Telefonszám 242.

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő
ablakredőnyök gyári rak-
tára.

Gyermekkocsik
nagy választékban.

Zimmermann Ignác
norimbergi, ólasmű- és játék-
áru üzletében 1581
Arad, Szabadság-tér 21.

**Gépkenőolaj,
géphengerolaj,
motorhengerolaj,
tovotte-kenőcs,
gépszij stb. stb.**

azonnal kapható
Kovács Soma és Társánál
Arad, gépuvar.

Uránia Színház.

Ma, vasárnap

Conchista Ledesma film:

A festő démona

Látványos dráma 4 részben

Kérje

ingyen és bérmentve órák-
ról, arany- és ezüstárakról,
hangszerekről, fegyverek-
ről stb. 4000 képet tartal-
mazó főábragyékekkel.
Ezt ábragyár. Konrad János és
sz. L. udv. szállító, Brnx 1100.
sz. (Csehszlovákia.)

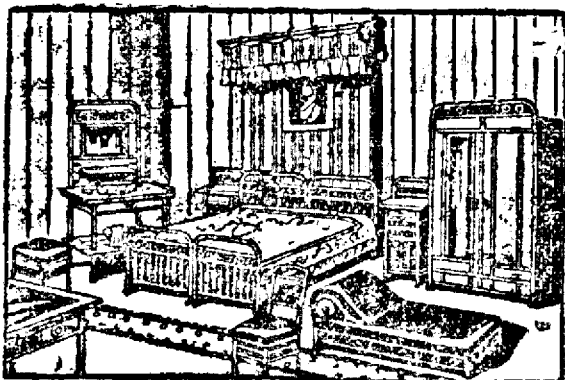
Nikkel horgony-óra K 8.50, jobb K. 4.20, O-egyet
tém-rem. óra K 4.80, svájci horgonyművel K 5.00,
háboru-émlék-óra K 5.50, rádió-művel K 8.50,
óbrastól K 24.30, nikkel-óbrastól K 2.90, fali-
óra K. 8.40, 3 évi jótállás. — Szétküldés után-
vétellel. Kockázat nincs! Kicsérelés megengedve
vagy pénz vissza.

Veszek és eladok:

**burgonyát,
babot,
szalonnát,
zsirt,**

waggontételenként és mmá-
zsánként.

Kalmár Endre
Asztalos- és Chorin-u. sarok.
Telefon 670.

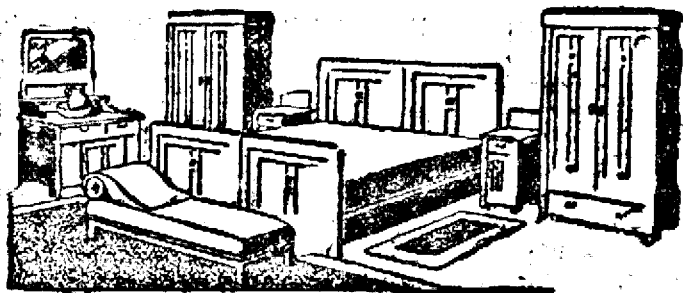

GARAI KÁROLY

BUTORKERESKEDŐ

TÖRVÉNYSZÉKILEG BEJEGYZETT CÉG
ARAD, ASZTALOS SÁNDOR-U. 1. és 5.

TELEFON 773.

Földbirtokok és a gazdaközönség figyelmébe!

A világ legjobb patkányirtója**Fried Ignác Arad, Háromveréb-u. 4.**

A magyar királyi államvasutak és az arad-csanádi egyesült vasutak patkányirtója.

Levélbeli meghívásra azonnal válaszolok vagy személyesen is megjelenhetek. Vidéki megrendelések postán azonnal elküldetnek.

1915

Saját termésű, kitűnő, tisztán kezelt magyarádi 6- és pecsenye

borok

ugy nagyobb mennyiségben, valamint palackokban kaphatók

Winter Adolf

ügyvédnél Aradon,

Deák Ferenc-utca 40. szám.

Legjobb fogviz

több nemzetközi kiállításon legmagasabb kitüntetésben részesült.

500 koronát Bartilla-

fizesek annak, ki fogvizének használatát mellett, üvege 30 FM. valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büzlök. Ed. Bartilla-Winkler utóda L. Plan Wien, X., Güethe-gasse 2. Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában. Aradon: G. Földes Károlynál, Deák Ferenc-u. 11. sz., Hehs Vilmos, Batthyány-u. gyógyszerárban és Vojtek és Welsz drogueriájában. Vidékre — ahol nem kapható — küldök 7 üveget kor. 5.80 bérmenyve. Kérjünk mindenütt határozottan Bartilla-féle fogvizet. Hamisítványok feljelentői jól díjazottak. 1157

Cognac,

Likörök,

Szilvorum,

Törkölypálinka,

Tea és Rum

jutányos áron kaphatók:

Körösvölgyi Pálinkarakta,

Lloyd-palota. 859

Garai Károly,vas- és rézbutor készítő
ARADON,

Asztalos Sándor-utca 1-5.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat, sodrony ágybetéteket, sodrony kocsilüléseket, gyermekágy és gyermek-kocsikat, réz-karnisokat, mosdó-asztalokat felszerelve, összecusukható ágyakat és madracokat. Szállodai és kávéházi, kórházi és intézetek berendezését. Elvállalok minden e szakmába vágó munkát a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölök. 801

Legfinomabb

Petrolenm

Str. 56 fillér.

1011

Braun N. A.

festékraktárában

Arad, Boros Beni-tér 7.

Kovács Soma és Társa Arad, gépuvar

gép és műszaki áruk gyári raktára.

Sürgős beszerzését ajánljuk amíg készletünk tart, eredeti Mc. Cormick kévekörtő aratógépeinknek, amelyekre nyugodtan bízhatja birtokosa aratását.

Mc. Cormick fűkaszázó, gereblye és lókapa. Manila kévekörtő fonál készleten.

1884

„JESSY“

a legkötelesebb tisztító-szer. Fehér vászon cipőkhöz kis üveg 70 fillér, nagy üveg 1 korona.

Női és férfi fehér- és szürke tenniscipők óriási választékban.

Cipő Tőzsde**ARAD.**

Apollo mozi mellett.

Izr. Leányinternátus

József főherceg-ut 19. sz. I. emelet.

Elsőrangú okleveles tanterők, gondos nevelés, modern berendezés. Elemi és középiskolai előkészítés és továbbképző tanfolyam. Külön tárgyak: Idegen nyelvek, festés, zongora és művészi kézimunkák.

Beiratás június hó 30-ig. Kívánatra prospektus díjtalan.

Igazgató tulajdonos:

Stern Ilonka,

okl. tanítónő. 2027

933. Telefon szám 933.

Használt ólom megvételre kerestetik.

O csász. és Apost. kir. Felségének legelső felhatalmazása folytán.

A közös katonai jótékony célokra szánt

31-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ez a sorsjáték 21.48 középső nyeresémet tartalmaz 625.000 korona összértékben.

A főnyeremény **200.000 korona**

A húzás 1915. július 15-én nyilvánosan fog megtartatni.

— Egy sorsjegy ára 4 korona. —

Sorsjegyek Wienben a jótékony célú sorsjátékok osztályánál, III. ker., Vordere Zollamts-strasse 5. sz. a. továbbá a lottógyűjtődekben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távírdahivatalokban, vasúti állomásokon és váltóüzletekben, stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegy vevők részére ingyen adatként ki. A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

A csász. kir. államsorsjátékok vezérigazgatóságától (jótékony célú sorsjátékok osztálya).

8708

„SANITAS“ szanatorium

fizikalis-dietetikai gyógyintézet és üdülőotthon Verecen (Délmagyarország.)

Vezető orvos: Méhes Lajos dr.

Az intézet külföldi minta szerint újonnan épült és modernül be van rendezve. Belső gyógykezelés Lahmann dr. rendszere szerint. Fény-, lég- és napfürdők, vizikurák, gyógygymnasztika, massage, villamos alkalmazások, gyógyszeres fürdők, különleges diéták és szőlő kurák.

A „Sanitas“ gyógyintézetben felvétetnek úgy üdülésre szoruló, mint idült betegségekben szenvedők, fertőző betegségekben szenvedők és elmebeteg, azonban felvételt nem nyernek.

A „Sanitas“ gyógyintézetbeni kezelés különösen a következő betegségek-nél van javulva:

Mindenféle idegbajok, a légző szervek bántalmái, szív- és vérkeringési bajok, emésztő szervek, vese, hólyag- és húgyúti betegségek, sápkór és vesebetegség, köszvény- és csúsz-, csont- és ízületi bajok, malária, ugyancsak a különféle női betegségekben.

Az intézet a hegyek alján fekszik, a parkban légkunyókkal bír és egész éven át nyitva.

Mórsékelt árak.

Földény májustól októberig.

Prospektus kívánatra.

1739

Apró hirdetések.

LEVELEZÉS.

Remény I.

Tegnap kiadásodat nem tejesítettem. Bizonyos okokból kifolyólag! Egy alkalmasabb időben mindent tudomásodra fogok hozni. A legösszintébb észreimről biztosítok forró csókokkal a Tied. 2069

OKTATÁS.

Isr. Fiuinternátus Arad.

A jövő tanévre csak korlátozott számban vesz fel növendékeket. Magántanulók két osztályról is felvételre előkészítettek. Prospektust készséggel szolgáltat. 1961

ALKALMAZÁST KERES.

Házmesternek

ajánlkozok idősebb egyén, kinek leánya jól főz. Cim Király Béla, Zarándbódos. 2058

Magas

és alacsony nyomású gépekről vizsgázott hadmentes, több évi bizonyítványai rendelkező gépészlakatos gazdaságokba vagy malomba azonnali beépítésre állást keres. Esetleg nagyobb cséplést is vállal. Cim Gottfried Munkácsy Mihály-u. 3. szám. 2052

7 gimnáziumot

végzett fiu irodai vagy más megfelelő alkalmazást keres. Vidékre is elmegy. Címe meg tudható a Messenger Boy váll. telefon 816. 2056

Érettségizett

és kereskedelmi végzett, irodai gyakorlati rendelkezéssel leány megfelelő állást keres. Megköszöni a kiadónak a közlését. 2000

ALKALMAZÁST NYER.

Pinoór tanulókat,

fiukat és nőket is felvesz az Aradi Vendéglőskő elhelyező irodája, Szabadság-tér 21. 2047

Jó modern,

ügyes kereskedő segéd, kelendő intelligenciával, könyv- és újság-árutó üzletben felvétetik, 150 korona kezdő fizetéssel. Cim a kiadónak hivatalban. 2048

Egy jó erkölcsű

moderizáló vidékre kerestetik. Cim a kiadónak hivatalban. 2070

Egy

ügyvédjelölt felvétetik a ki magyarul és románul is beszél Dr. Scheiner Albert ügyvéd, Buzás-fürdő. Bővebbet Roth Testvérek Arad. 2060

3-4 középosztályt

végzett jócsaládából való fiu gyakornokul (tanulóni) felvétetik Kohn Fülöp lakkereskedőnél, Battonyán. 1957

Fiatal, hadmentes

kereskedő segéd, aki a román nyelvet bírja, teljes ellátással június 15-ére alkalmazást nyerhet. Ajánlatok fizetési igények megjelölésével Künstler Testvérek, Kőrösbökény küldendők. 2049

Tanuló leányok

és fiuk felvétetnek Ingusz Dobozgyárban Deák Ferencz-u. 20. sz. 1997

Intelligens,

gyermeknevelésben jártas német nőt 8 és 9 éves fiúhoz keresek, hosszú bizonyítványos ajánlat fényképpel, esetleg személyes bemutatózás kéri. Cim a kiadónak hivatalban. 2007

Gyermektelen házaspár

házmesternek felvétetik, az asszony főzni tudjon. Cim a kiadónak hivatalban. 2039

INGATLAN.

Eladó ház.

A mai viszonyok mellett is bekebelezett tartozások átvállalásán felül, igen kevés készpénzzel megvehető. Cim a kiadónak hivatalban. 2055

Eladó

Kovács betegsége miatt 3/4 hold szép szőlő, kút, kolna, minden hozzávalóval gyönyörű kintással. Bővebbet Csiky Gergely-u. 5. 1996

Eladó

Fácán-utca 6. számú sarokház minden elfogadható áron és egy jól berendezett lakatos műhely, esetleg a szerszámok külön-külön is eladatnak. Értekezhetni ugyanott. 2088

KIADÓ LAKÁS.

Egy szép 3 szobás lakás

minden mellékhelyiséggel, 1-ső emeleten, azonnal kiadó. Stern Cecília, Forray-utca 2. 2044

Egy utcai és 2 udvari

szobából álló ujonnan festett lakás, mellékhelyiségekkel, azonnal kiadó Wesselyni-utca 10. számú házban. 2050

5 szobás erkélyes

saroklakás a H. em., modern hérpallótában novemberre kiadó. Bővebbet a L. I. Deák F.-u. 8. telefon 816. 2057

4-5-6 szobás

modern lakások azonnalra vagy novemberre ajánl a L. I. Deák F.-u. 8. telefon 816. 2058

Kétszobás

utcai lakás elő és fűdőszobával augusztusra kiadó, Péter-utca 2/c Szerbtemplom közelében. 2063

Nádor-utca 14.

2 esetleg 4 szobás lakás kiadó. 1868

Erzsébet királyné körút 18. számú ház első emelete, mely modern ötszobás lakásból áll, azonnal vagy 1. évi augusztus hó elsejére kiadó. 1646

Kellemes

utcai külön bejárattal butorozott szoba június hó 15-re kiadó. Aulich Lajos-u. 20. I. em. ajtó 6. 2008

Kiadó

Kiss Ernő-u. 9. szám alatt 2 udvari kétszobás, előszob, fűdőszoba, stb. modern lakás, augusztus hó 1-re. 2028

5 szobás utcai

elsőemeleti lakás szép fekvéssel ujjában és egy 3 szobás másodemeleti udvari lakás minden komforttal és mellékhelyiségekkel együtt, azonnal Petőfi-utca 10. szám alatt kiadó. Bővebbet a házmesternél.

3-4 és 5 szobás lakások

ujjonnan festve, minden hozzátartozó kényelmes mellékhelyiséggel, fűdőszobával is alkalmas, azonnalra kiadó Hassinger-u. 5. Ugyanott több pince raktárnak kiadó. 3081

ÜZLETEK.

Egy jömenetű

iparvállalat gépekkel felszerelve, nagy munkakörrel, a befektetett két év alatt ki lehet keresni, betegség miatt eladó. Cim a kiadónak hivatalban. 2084

Üzlethelyiség

akár műhelynek is kiadó, gr. Leininger-utca 10. sz. alatt. 2066

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Matt hálószoba

jutányos áron eladó, Szent Pál-u. 12. 2069

Megvételre kerestetik

jól fűtő szénkályha, íróasztal, könyvszekrény, dohányzóasztalka, előszobafal és egy szép ágy. Németh, Nagyváradi-ut 3. sz. 2067

230 öl jöminőségű szalma

eladó Orczyfalva állomás közelében. Felvilágosítást nyújt Uradalmi Irtézőség, Temes-Murány. 2045

Egy hat lőerejű

cséplőgép garnitúra eladó. Értekezhetni Nagyváradi-ut 10. szám alatti üzletben. 2046

Világos

2 ágyas hálószobabutor jó asztalos munka eladó. Tököly-tér 6 sz. II. em. 11. sz. 2054

Ajánlok

prima raffiát legolcsóbban Roth József, Eötvös-utca 8. Telefon 68. 1706

Háztartási cikkek

és butorok elköltözés miatt, jutányosan eladók. Weitzer János-utca 3. H. 1812

Papírszalvéta

1000 darab 5 koronáért kapható Pichler Sándor papírkereskedésben, Szabadság-tér. 781

"Eos"

a világ legjobb szintelen cipőtisztító szere lack és szines bőrcipőkhöz. Tisztít és fényesít. Kapható kizárólag a Cipő Tözségben, Apollo mosi mellett. 5161

Náder Gyula és Fia

késműves és villanyszerelési üzlete Weitzer János-u. 11. Mindennemű javítások és felszerelések, hajnyíró-gépek és borotvák korszerűsége legpontosabban eszközölhetnek. 148

Veszek

uraktól levett férfi ruhát, téli kabátot, városi és utazói bundát, katonai ruhákat és mindenféle egyenruhát legmagasabb áron. Bieler Ignác, Szent-Pál-u. 12. 639

Keveset használt

szép fehér zománcozott fűdőakád eladó. Török Gábor-utca 17. 2026

KÜLÖNFÉLE.

Allami tanítónő

cserélné pestmegyei tiszta magyar nagyközségből (Budapesttől 86 km fővonal) 9 tanerős iskolától Aradra vagy környékére. Barna Bella tanítónő Arad, Kapa-utca 42. sz. 1980

202 1915. újszám.

Arverési hirdetmény.

Nagy Farkas cég megkeresése Schönbach Adalbert budapesti lakos késedelmes vevő kárára, veszélyére és költségére 1000 méter-mázsza tengeridára 1915. évi június hó 9-ik napján délután 3 órakor Aradon. Fa-utca 1-8 szám alatti Sas malomba közbejöttöm mellett megtartandó nyilvános árverésen készpénzfizetés ellenében eladatul fog.

Kelt Aradon, 1915. évi június hó 5-én.

Dr. Pálmai Lajos

ír. közjegyző.

Aranyat és Ezüstöt

legmagasabb áron vesz, vagy becsere; ugyszintén régiségeket vesz és elad

Losonczi Lajos

órák és ékszerész üzlete ARAD, Szabadság-tér. Telefon 964.

Értesitem

a n. 6. közönséget, hogy az

éttermemet

a Zrínyi-utcába (Apollo színház mellé) helyeztem át,

ahol naponta villásreggeli, meleg és hideg étkek tiszta libasírral főzve, állandóan kaphatók. Ugyszintén mindenféle házi sütemények, mint kint és fűdni, állandóan készenlétben vannak. Jutányos árak. Szolid kiszolgálás. Kívánatra házhoz szállítás. További szíves pártfogást kérek, kiváló tisztelettel

Goldman Regina.